

15/2
897

№ VI

ՀԱՅԿԱՅԻՆ
ՅՈՒՐՏԱՊՈՍ

ՀԱՅՐԱԶՈՐ

1897 ՈՅԵՈՆՈՆ

ზ ი ნ ა ა რ ს ი

ყოთრნალ „ჯეჯილისა“

I ყოყოჩები, ლექსი — შ. მღვიმელისა 3

II პაჭუა და მერცხალა (მოთხრობა), — ჯანოსი 5

III პატარა ქველ მომქმედი (ეტიუდი) — დუტუ-მეგრელისა . . . 20

IV პატარა ლორდის თაე-გადასაეალი, თარგმანი — ე — ჯოსი . . 27

V გველების ამბავი (თარგმანი) — კოტესა 40

VI თხა და მეცხვარე, ლექსი (იგავი) — ბ. დაჯითაშვილისა . . . 48

VII მეფის ქორი და თფილისი — გ. წყაღტუბელისა 50

VIII ჯემს გარ თილდის ცხოვრება. (დასასრული), — ბატუსაი . . . 52

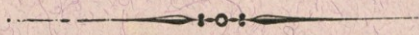
IX საკვირველებანი ბუნებისა, (კრუბუთ) — ჯ. ზღნიაშვილისა . . 57

X უსაქმურები — გ. გვაჩაძისა 59

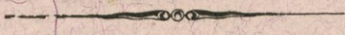
XI აქლეში და კოზაკი (ქილილა და დამანიდან) 59

XII ორი ბავში (რუსულიდან), — ბ. ვაშაძისაგან 60

XIII აკროსტინი, გამოცანა, რებუსი, ანდაზები, ჩქარა გამოსა-
თქმელი და სხვა 61

ყოთრნალი „ჯეჯილი“ 1897 წელსაც გამოევა ყო-
ველ თვე, ე. ი. ხელის მომწერლები მიიღებენ წლის
განმავლობაში 12 წიგნს — ექვსის მაგივრათ და ყოთრნალი
მხოლოთ ერთი მანეთით მეტი ღირს. (თბილისში 4 მ.
და ქალბქ კარეთ 5 მ.)

ს ა ქ მ ა ვ თ ე ლ ო ს ნ ა ხ ა ტ ე ვ ი ა ნ ი

ე უ რ ნ ა ლ ი

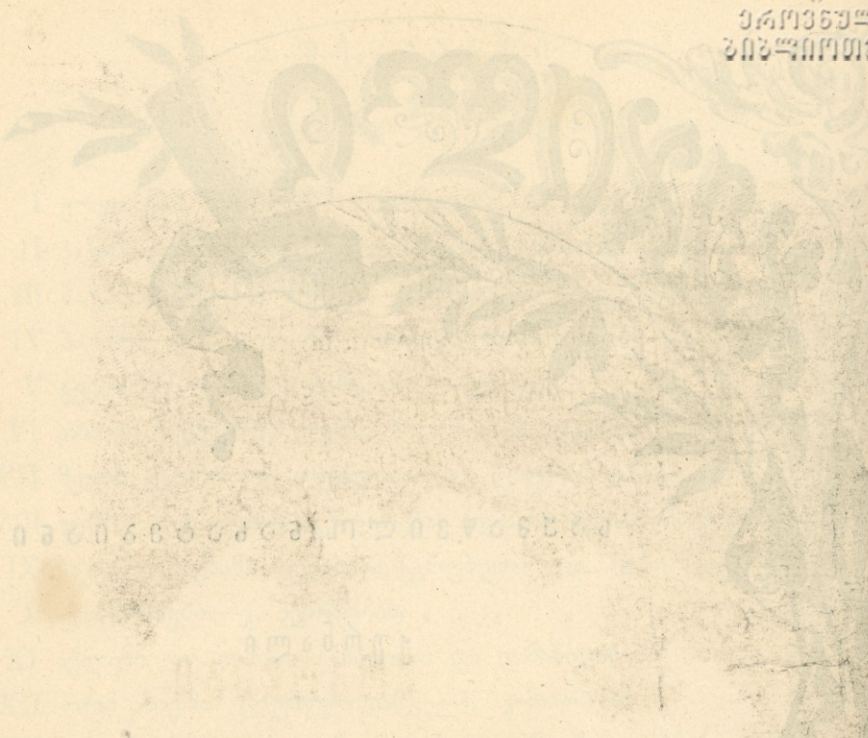
იზარდუ, მწვანე ჯეჯილო.
დაპურდი, გახდი ყანაო!..
ო. დ.

№ VI

წელიწადი მეჩვი

ტ ვ ი ლ ი ს ი

სტამბა გ. დ. როსტინანცისა ||| Тип. М. Д. Ротинянца. Гол. пр. л. № 41
1897.

Дозволено цензурою Тифлисъ, 29-го Мая 1897 года.

IV M

საქართველოს

საბჭოთაო

საქართველოს საბჭოთაო
საბჭოთაო

ნევილი აუ — მის იქნა წა —

მბრუნის იქნა — ლაქ

უოუოიბი.

მ რი ცელქი გაგულისდა,
წაკინკლავდენ... იცით რაზე?
თითქმის ჩხუბი მოუვიდათ
ერთი კოჭის თაობაზე.

— აბა მოდი, თუ ბიჭი ხარ
და გულადი უაღაფანი,
ისე დაგცე, როგორც ბურთი
და ჩალა ბზის გაღაფანი.
— ერთი შეხე, აღარ გახსოვს,
კალოზე რო გადრიალზე?
ახლაც იმ დღეს დაგაუენებ,
მისამარას გამეცაღზე.

საქართველო
პარლამენტის
განმანათლებლო
მინისტროსა

— თუ ბიჭი ხარ — და ორივემ
 სილა — მუშტი მოადირა;
 ,,ჰაჰა მოდის, გაჯავრდება“ —
 აქ ვიღამაც დაიუვირა.
 იმათაც რა დანახეს
 ჰაჰა, ბერი და ჭებარა
 ერთიცა და მეორეცა
 საბძლისაკენ გაიპარა.

შ. მღვიმელი.

000000000000
 000000000000
 000000000000
 000000000000

ზაჭუ და მერცხალა.

(გადმოკეთებული)

I.

ოდესაც დედამ ზაჭუს სასწავლებელში
პირველათ მოიყვანა, მასწავლებელმა
ქალმა, ანანომ, გაკვირვებით შესედა

მას და ჰკითხა:

— რა ზატარას! რამდენი წლისა იქნება განა?

— მეშვიდეში გადადგა, შენი ჭირიმე, მოახსენა მაკრინემ და მდაბლათ თავი დაუკრა.

მასწავლებელმა თავი გააქნია:

— მე მაგას ვერ მივიღებ. დიდებისათვისაც არ არის ალაგი და მაგსელა ბავში სად მოუბთავსო? არა, არ შემიძლია.

— მოიღე წეალობა, ქალბატონო, მიიბარე შენი მუსლის ჭირიმე, დაუწყო მაკრინემ სვეწნა: — გაჭირვებული დედაკაცი შეძიბრალე; ქმარმა თქვენი ჭირი წაიღო, შვიდი ობოლი კისერზე მასვევია; ეველა გოგო მანც არ იუოს! თავი მაქ იმათგან გამორეტებული. გომბიოებს, როგორც იქნება, საქმეს გავუჩენ, მაგრამ ამას რაღა ვუყო! მიიღე, ქალბატონო, იქნება თქვენთან მანც ისწავლოს რამე.

მასწავლებელი ანანო განუმეუღლიყო და ზაჭუას მისე-
რებოდა. ზაჭუაც კოხტათ გამოჭიმულიყო და მასწავლებელს
თვალს არ აშორებდა; დედამიწაზე ძლივს ჩანდა; ხელში
იმხელა ქუდი ეჭირა, რომ თავიდან ფეხებამდე შიგ ჩაე-
ტეოდან; ქონორი განეჩოდა; ცალი ლოყა ლობიოთი ქონ-
და გასუსნილი; ეტუობოდა, ადრე საუსძე მიერთმია.

— აბა ამას რა ვუყო? წარმოთქვა დიმილით მასწავ-
ლებელმა, — ჯერ ლაზარაკიც არ ეცოდინება!

— რასა ბძანებ, ქალბატონო! წამოიძახა მაკრინემ:—
ტანსე კი ნუ უუურებთ, ისეთი უოჩადია, რომ! სწავლასაც
ბაღიან არის მოწადინებული. სულ იმას ჩამციებია, სას-
წავლებელში წამიუვანეო! აბა, ჭიჭიკო, მიუბრუნდა ის ზა-
ჭუას და ხელით ცხვირი მოხრცა:— რას განუმეუღლხარ,
მოყევი რასმე. თვარა მასწავლებელს ასე ჰკონია, მუნ-
ჯიანო.

ზაჭუამ ერთი ისვრიტა, ქუდი აიქნია და წამოიძახა:

— მე რომ მერცხალა მკავს!

— რა მერცხალა? გადისარხარა მასწავლებელმა.

— ძაღლზე მოგახსენებთ! წამოემეველა დედა; ერთი
კლახა ძაღლი გვევას და ისე მიეჩვია მაგას, რომ ვეღა-
რაფრით ვერ მოგვიშორებია.

— დიან, კლახა გეკონება!— წამოიძახა გულნაკლულ
მა ზაჭუამ:— კარგია. უკანა ფეხებითაც დადის; აი ეგე
არ არის!

ზაჭუამ განაშვირა თითი ფანჯრისაკენ, საიდანაც ბანჯკელიანი მადლის თავი მოჩანდა.

— ჭეი, როგორ წამოეუნტულა! სისწრულით განაგრძო ზაჭუამ:— ჩვენ გვიცდის! ეი, მერცხალა, მერცხალა, ქუცი, ქუცი... და ამასთან ერთი ისეთი დაუსტვინა, რომ მასწავლებელმა უურებსე სელები მიიფარა. მერცხალამაც ზატრონის მახილსე კზიდან მსიარულათ დაიეფა და კუდი გააქიცინა.

— აი შე ეშმაკო, შენა! დატუქსა დედა: რას ჩადისარ! მასწავლებელი რას იფიქრებს? სასწავლებელში ხომ აღარ მივიდებს?

მასწავლებელი ანანო გულიანათ იცინოდა, შემდეგ მიუბრუნდა მაკრინეს და უთხრა:

— კარგი, სვლიდან სასწავლებელში გამოგზავნე სოღმე.

-- დატუქსე სოღმე, ქალბატონო, რომ აღარ იცელებოს! გესმის, ბიჭო, სასწავლებელში უნდა იარო!

— რატომაც არ ვივლი, დაეთანხმა ზაჭუა და ერთი კიდევ შეისვრიტა.

— კარგათ ისწავლე, გესმის? ქალბატონმაც მადლობა გადაუხადა, რომ მივიღო, — ეუბნებოდა დედა.

— ჭო, ჭო, ბუსღუნებდა ზაჭუა, თან ისვრიტებოდა და მსრებსაც ჩიტის ბარტყევით აწვანსვალებდა.

მაკრინე სახლში გაბრუნდა; ზაჭუამაც ჩამოიფსატა

თავზედ ქუდი და გამოუდგა უკან; რომ შეგეხედათ, ასე გეკონებოდათ, ძარტო ქუდი მიჩანჩალებსო. მერცხალა ცნისხარულთ მიეგება თავის ჰატრონს, შეხატა ზურგზე და ლაქუცი დაუწყო.

II.

როდესაც მეორე დღეს ჰაჭუა თავის მერცხალათი სასწავლებელში მოვიდა, შეგირდებმა სიცილი დაიწვეს:

— ერთი შესედეთ, ძარტო ქუდი არ არის! ძაღლიც რომ მოუეგანია! ხა, ხა, ხა!

ჰაჭუა ხმას არ იღებდა, მხოლოთ ცხვირში ისერიტებოდა და გულში ამბობდა: — ვეპრუწუწუნ, ჩემისთანა მერცხალა ერთი თქვენც გეეოლებათო. ანანო შეგირდებს გაუჯავრდა, ჭიჭიკოს ნუ დასცინითო. შეგირდები დაწენარდენ, მხოლოთ ხანდისხან ერთმანეთს წასჩურჩულებდენ: ერთი შესედე რა ჰაჭუა არისო!

უფროსმა შეგირდებმა ამიცანის კეთება დაიწვეს, უნცროსები კი ანა-ბანას იბეჯითებდენ. ჰაჭუასაც ჰირი დაელო და იმათთან ერთათ გაიძახოდა; ააან, ბ-აან-ნ....., ფანჯრის ჰირდაჰირ კი მერცხალა წამომჯდარიყო და ჰაჭუას ელოდებოდა, როდის იქნება, რომ გამოვიდესო.

მეორე გაკვეთილზე მღვდელი მოვიდა; ის შეგირდებს სადმართო რჯულს ასწავლიდა, ჰაჭუას დანახვამ ისიც განცვიფრებაში მოიყვანა.

— რა ყოჩადი ბიჭია! წარმოთქვა მან და გადისვა წვერებზე ხელი.

— ლოცვები ხომ იცი? ჰკითხა მან ჰაჭუას.

— როგორ არ ვიცი! უზასუხა ცქვიტათ ჰაჭუამ.

— აბა რა ლოცვები იცი?

— „მამაო ჩვენო“!

— კიდევ?

— კიდევ „რომელი ხარ“!

მღვდელმა გაიცინა და ჰაჭუას თაფსე ხელი გადუსვა. ჰაჭუამაც გული მოიცა და, რაც რამ ცცოდა ან გაეკონა, სულ მამა ვასილს მოუუვა...

გაკვეთილებს შემდეგ ჰაჭუამ სახლისაკენ გასწია და თან ღიღინებდა: ააა-ნ, ბ-ააან...; მერცხალასაც კუდი გადაეგრისა და უკან მიჩანჩალებდა.

III.

ზაჭუა ისე კარგათ სწავლობდა, რომ ეველას აჯობა, მხოლოთ შ-ს ვერაფერი მოუხერხა; რამდენს არ ცდილობდა, არ იჭაჭებოდა, თავის ფხანასაც ატანდა, ცხვირშიაც ისვრიტებოდა, მაგრამ შ-ს ძაგიერ სულ ს- გამოდიოდა; „მაშვი“-ს ძაგიერ, „სასვი“-ს კითხულობდა, „შეშა“-ს ძაგიერ — „სესა“-ს. ზაჭუას გული მოსდიოდა, მით უმეტეს, რომ შეკირდები დაცინოდენ: აი შე „სასვი-სე-საო“!

საზოგადოთ კი ზაჭუა ეველას შეკირდებს უეუარდით: უიძისოთ საუხმეს არავინ ჭამდა; ეველას მას თავაზობდა ხოლმე. ზაჭუაც სამაგიეროთ თავის შერცხალას ათამაშებდა, უკანა თათებზე აცუნდრუკებდა და ამით ამხანაგებს ამხიარულებდა.

ზაჭუა სასწავლებელზე ძალიან შორს იყო, სოფლის განაპირას იდგა იმათი სახლი, მაგრამ სასწავლებელში ეველასზე ადრე მოდიოდა.

კათენდებოდა თუ არა, ზაჭუა სასწავლებლის კარებს არახუნებდა.

— შენა ხარ ზაჭუა? დაუბახებდა მასწავლებელი.

— ჭოოდე!

— შეკცივდა?

— მე არა და მერცხალას კი სეცივდა, — უპასუხებდა სოლმე ემმაკი ვაჭუა.

ანანომ მისი ოსტატობა იცოდა და ღიმილით ეტყოდა სოლმე:

— საწვალა მერცხალა, შემოუშვი, კათბება!

ვაჭუასაც ეს უნდოდა; მერცხალაც ფეხ აკრეფით შემოიპარებოდა, კუდს გააქიცინებდა, მადლობის ნიშნათ, და ბუხრის კვერდით მხართემოზე გაწვებოდა. ანანო ვაჭუას საუზმეს აჭმევდა სოლმე; ვაჭუასაც ბევრი ხვეწნა არ ჭირდებოდა...

ერთხელ ჩაიც კი მიართვეს ვაჭუას. ვაჭუამ არც აცივა, არც აცხელა, ჭიქიდან შაქარი კოვხით ნელა-ნელა ამოაცოცა, შეასრამუნა და მღუღარე კი ფანჯარაში გადუძისა.

— ეგ რა ჭქენი, ვაჭუა, ჩაი რათ გადაღვარე? — დაეკითხა ანანო.

— მე საქარი მიჩვენია; მღუღარე რათ მინდა! უპასუხა ვაჭუამ. ანანომ სიცილი დაიწყო და ამას შემდეგ ჩაის მაგიერ ვაჭუას შაქარს მიართმევდა სოლმე.

VI.

დადგა ზამთარი. ატუდა ქარ-ბუქი; სოფელი თოვლქვეშ აღარც კი მოჩანდა. სასწავლებელში მოწაფეთა რიცხვი შემცირდა, რადგანაც ბევრი მათგანი შორს იღვა და

სიცვიის გამო ვეღარ მოდიოდა; ზოგს თბილი სასაძმთო ტანისამოსი არა ჰქონდა; ესენი ხომ ძალა უნებურათ სახლში უნდა მჯდარიყვნენ, სანამ არ დათბებოდა. მაგრინე დიდ გაჭირვებაში იყო: ერთი ქალი ეველა საქმეს თავს ვერ ართმევდა; ბანს გადათოვლა უნდოდა, საქონელს საკვების მოტანა საბძლიდან; სარჩოც ნაკლებათა ჰქონდა; მასწავლებელი ანანო და მამა ვასილი ესმარებოდნენ მას, მაგრამ ის მანც დიდ გაჭირვებაში იმყოფებოდა. მიუხედავად უოკელივე ამისა, ჰაჭუას ერთი გაკვეთილიც არ გამოუშვია.

მასწავლებელმა მას თბილი ხალათი შეუკერა; ძღუდე ჰქონდა წულები და ყაბაღასი აჩუქა; ასე რომ ჰაჭუას ძალიან აღარ ციოდა.

დიდი უინვებისა და ბუქის დროს კი მასწავლებელი მას სახლში აღარ გაუშვებდა და თავისთან დაიტოვებდა ხოლმე. ანანო მაგიდას მიუჯდებოდა და წიგნის კითხვას დაიწევდა; ჰაჭუა დაფას აიღებდა და ასოების წერაში ვარჯიშობდა. მერცხალა კი ტკბილათ ხვრინავდა ბუნართან; მხოლოდ ხანდახან ძილში დაიყუფებდა ხოლმე, აღბათ მკვლები თუ ეხმანებოდა. ჰაჭუას მერცხალა აღარ ასსოვდა, თავის საქმეში გაერთოობდა ხოლმე. ხან-და-ხან ასოები უშნო გამოუდიოდა, დანებებდა წერას თავს, მორიდან გახედავდა დაფას და, რომელი ასოც არ მოეწონებოდა, ვაი იმისი ბრალი: ზოგს კუდს მოკლევდა და

სხვას მონაბამდა, ზოგს თავს; რომელიც მან განხელებდა, იმას სულ წაშლიდა;—ეგვეც სენაო, იტუოდა და მეორეს დასწერდა ხოლმე.

როცა პაჭუა დაილალებოდა, ანანო წიგნებს წაუკითხავდა, ან არა და ზღაპრებს მოუყვებოდა. პაჭუას ზღაპარი ძალიან უყვარდა; მთელი დღე რომ უური ეგდო, არ მოეწეინებოდა. ნამეტურ ძლიან მოსწონდა მელიასა და დათვის ზღაპარი:

— აბა, მასწავლებელო, ერთი მომიყევი, მელიამ რო დათვი მოატყუა, სანათლიაოს მემახიანო, და უველი კი სულ ამოუჭამა! ხა, ხა, ხა! ის დათუნია ისა! იმხელა ოტლახეი მელიამ როგორ მოატყუა!

— მე აი რამდენი ზღაპარი გაიმბე, ახლა შენ მომიყევი რასმეო, უთხრა ერთხელ ანანომ.

— ზღაპარი ვთქვა? ჩაფიქრდა პაჭუა: — იუო და არა იუორა, იუო ერთი ბებერი ცოლქარი... ერთი ძროხა ეამდათ... პაჭუა შედგა და თავის ფხანა დაიწყო.

— მერე? დაეკითხა ანანო.

— გათავდა! უპასუხა პაჭუამ, რაკი ვეღარა მოიგონარა. მასწავლებელმა ბებერი იცინა.

ხან-და-ხან პაჭუა მოუყვებოდა: მე რო გავიზრდები, ცხენს ვიყიდი და კიდე მეორე ძროხას, თორემ ერთი ძროხა გვეამს-ნიკორა და უველას არა გვეყოფნისო; მერე

დიდ სახლს ავასენებ, დედას ახალ კაბას ვუყიდი, ღებს ფეხსაცმელებს, სენც კაბას გიყიდიო.

მასწავლებელი მადლობას გადაუხდოდა, რომ არ დამოვიწყეო; ნავახშძევს ჰაჭუას თვალები შეუმჩნევლათ მივლიტებოდენ და ლოკინზე მიიძინებდა.

V.

თუმცა ჰაჭუას მასწავლებელთან არაფერი არ აკლდა, მაკრამ, როცა სიცვივის გამო ორი-სამი დღე დარჩებოდა, მაშინ კი ძალიან მოიწყენდა ხოლმე და სახლში წასვლას აიხემებდა.

—მერცხალა, სახლსი წასვლა ხომ არ მოგინდა? დაუძახებდა ის თავის მერცხალას: —ვინ იცის, ახლა დედაჩემი მატელს ართამს, ანეტაც ართამს, მასიკო დარიკოს არწებს... ნიკორას კი ეციება... ვაი თუ ბღავის... დედაჩემს უჩვენოთ მოეწეინებოდა: იძახის, ახლა, სად არიან ჩემი ჰაჭუა და მერცხალაო.

ამ სიტყვების გაგონებაზე მასწავლებელი მახვდებოდა, რომ ჰაჭუას სახლში წასვლა უნდოდა ჭ, ჰატარას გამოიჭიატებდა თუ არა ამინდი, სახლში გაუშვებდა და თან რაიმე სასუსნავს გაატანდა ღებთან. ჰაჭუაც ცუნდრუკით გასწევდა ღებთან და დედასთან, როცა სკოლაში დაბრუნდებოდა, მასწავლებელს ახალ ამბებს მოუტანდა: ჩვენ მე-

ზობელს მკელმა ცხვარი მოსტაცა, ღორმა გოჭები დაჭ-
ყარა, დარიკომ ფენი აიდგაო და სსვა.

ერთხელ ეინვის გამო ზაჭუა მასწავლებელთან სამი
დღე დარჩა. მეოთხე დღეს დილაზედვე აიჩემა, სახლში
უნდა წავიდეო. რადგანაც კარგი ამინდი იყო, მასწავლე-
ბელი დაჭპირდა: გაკვეთილებს შეძდეგ სახლში გაგისტუმ-
რებო. ზაჭუა სიხარულით შესტა და შემოტრიალდა.

იმ დღეს მასწავლებლისას ზური გამოაცხვეს და ზა-
ჭუნამ გამოაცხადა, ერთი ზური დედაჩემს უნდა წავუღოვო.
მასწავლებელიც დათანხმდა. სადილობამდის დიდ თოვლი
მოვიდა; ამიტომ ნასადილევის ანანოს ზაჭუნას სახლში გა-
შეება აღარ უნდოდა, მაგრამ ზაჭუნამ კინაღამ ტირილი
მორთო, ქარიც არა ქქროდა და ამიტომ გამოუკრა ზაჭუ-
ს ერთი დიდი ზური, რომელიც იმან ამოიჩნია, და თა-
ვის მერცხალათი სახლში გაისტუმრა. რამდენსამე ხანს
შეძდეგ ამოვარდა ქარი; თოვლს სულ ჭაერში დაწყებინა
ტრიალი; საშინელი კორინტელი დადგა; მალე კიდევ ჩა-
მობნედა.

— ღმერთო, რათ გაუშვი! წამიძახა აშფოთებულმა ანა-
ნომ: — მე მანც გაუოლოდი.

ბოლოს ვეღარ მოითმინა, ჩაიცვა ობილათ და გამო-
ვიდა გარეთ, მაგრამ ქარმა თოვლი თვალებში შეაყარა და
ანანომ ვეღარაფერი ვერ გაარჩია; შეუსვია მესობლისას,
შეატყობინა, საქმე რაშიაც იყო და ერთი კაცი გაიყოლია

მაკრინემდის. ანთებული ლიფლიფაც წამოიღეს, მაგრამ ქარმა ის მაშინვე ჩააქრო; გზა აღარსადა ჩანდა; ხან აქ ჩაიმხვლეოდენ თოვლში და ხან იქ, როგორც იქნა დიდის წვალებით მიატანეს მაკრინეს სახლამდე და დაარბხუნეს კარი. მაკრინემ კარი გააღო.

— ზაჭუა სად არის? იკითხა ანანომ შესვლისათანავე და აქეთ იქით უურება დაიწყო.

— ზაჭუა? წამოიძახა გაფითრებულმა მაკრინემ: საშიდღებ, რაც თქვენთან წამოვიდა, მასუკან აღარ მობრუნებულა.

ანანოს მუსლები ჩაეკეცა; ტანში ჟრუნტელმა დაუარა.

მაკრინე მცირე ხანს გაშტერებული იდგა; ძაღვ მიხვდა, საქმე რაშია ც იყო და გაისვა ქოჩორსა და ლოყას ხელი.

უმაწვილები ამ ამბავზე წამოცვიდნენ და ღრიბლი მორთეს.

— რას გავშტერებულვართ? წამოიძახა კონს მოსულმა ანანომ: — წავიდეთ, მეზობლები შევევართ და მოვძებნოთ...

ძაღვ მაკრინესას მეზობლებმა თავი მოიუარეს; უკვლავ ძალიან წუსდა და მაკრინეს ანუგეშებდა; საბრალო დედა კი ცრემლებათ დნებოდა, ხან ერთს მივარდებოდა, ხან მეორეს და ევედრებოდა:

— შემიბრალეთ, მიძველეთ რამე, რაღა უნდა ვქნა; იმის მეტი ვინღა გამახნია, მისი უბედური მამის ფეხსე-
დო!..

— რომ წავიდეთ, ვინ იპოვის ახლა იმას; სკდავთ, როგორი კორიანტელია! წააქცევდა სადმე და თოვლის შიანურიღა, რა ბეჭი იმას დასჭირდებოდა, — ამბობდა ერი.

— ამისთანა ამინდში დიდსაც გაუჭირდება, თვარა ჰა-
ტარა როგორ გაუძლებდა!

უზასუხებდა მეორე.

ერთბაშათ ოთახში შემოვარდა მესობლის თოთხმეტის
წლის ბავში და საჩქაროთა თქვა:

— საბძლისაკენ ძაღლი ეშუის; ისე ეშუის, ისე რო!

— იქნება მერცხალა არის? დაიძახა ერთმა. — მერცხა-
ლა ხომ იმას არ შორდებოდა!

— მერცხალა იქნება, მერცხალა! წამოიძახა სინარუ-
ლით ანანომ: — ორივე ერთათ წამოვიდენ. წავიდეთ, მოვ-
ნახოთ!

გლეხებმა წამოაფლეს ნიბებს ხელი და გასწიეს იქი-
თკენ, საიდანაც, ბავშის სიტყვით, ძაღლის ეშუილი მო-
დიოდა.

ქარს ზუსუნნი გაჭქონდა; თოვლი ჭაერში ტრიალებდა;
ადამიანი თვალს ვერ გაახელდა. ძაღლის სმა არსადან
მოისმოდა... ერთბაშათ გაისმა ძაღლის სანგრძლივი და

საცოდავი ემუილი. ეველამ იქითკენ მიაშურა; რადგანაც ქარი ქროდა, ძაღლის ემუილი ხან ახლოს ისმოდა, ხან შორს; ამიტომ ბევრი ძებნა დასჭირდათ. ანანო მათ უკან არა რჩებოდა. ბოლოს მიადგენ ერთ ჩალოს ზვინს, ემუილიც აქვე გაისმა; ეველა სმენათ გადაიქცა.

— მერცხალა, მერცხალა! დაუძახა ანანომ.

ემუილი შეწედა და ზვინის გვერდიდან რაღაცამ გამოსწია ძახილზე; ეს იყო მერცხალა; საბრალო მივარდა ხალხს და ხან ერთს ულოკავდა კალთას, ხან მეორეს. ხალხი ზვინის გარშემო გაიფანტა და ძებნა დაიწყო.

— აქ არის, აქ... ვიპოვე! დაიძახა ერთმა კარგა ხნის ძებნის შემდეგ.

ეველამ იმას მიაშურა და დაიწეეს ნიბებით თოვლის გადაყრა. ბოლოს, როგორც იქნა, ჰაჭუა ნახეს.

საბრალო ბავში ზურგით ზვინს მიჰყუდებოდა, ხელები გულში ჩაეკრა და შიძინებოდა; თოვლი ზედ მიჰქუროდა და, რომ არ მოესწროთ, შიგ ჩაიმარხებოდა.

მაშინვე დასტაცეს ხელი და სახლში წაიყვანეს. ემაწვილს სუნთქვა აღარ ეტეუობოდა და უძრავათ იყო. დააწვინეს ლოგინზე და თოვლით ზელა დაუწეეს.

ჰაჭუა თან-და-თან გათბა, ხელები განხშირა.

— ცოცხალია, ცოცხალი! წამოიძახა ეველამ.

მაკრინემ სინარულით აღარ იცოდა, რა ექნა; ჰატარა ემაწვილებმაც რომ გაიგეს, ძამია მოცოცხლდომ, ელა-

ვიღ-ქდუვილი შექნეს. მალე ჰაჭუამ თვალებიც გახილა, მიხედ მოიხედა და მისუსტებულის სმით დაიძახა:

— ჩემი ჰური! დედას წამოვუდე!

რამდენსამე დღის განმავლობაში ჰაჭუა სრულებით მორჩა და სასწავლებელში სიარული განაგრძო...

ახლა ის კაი დიდი ბიჭია. სოფლის სასწავლებელი დიდი ხანია, გაათავა და ქალაქში სწავლობს. მერცხალაც ცოცხალია, მაგრამ ძალიან დაბერდა საწყალი; რასაკვირველია, ჰაჭუას ის ქალაქში არ წაუყვანია, ზაფხულობით, როდესაც დაითხოვენ ხოლმე. ჰაჭუას, სოფელში გამოსწევს და დედასა და დებს ნახავს თუ არა, მაშინვე თავის ძველ მასწავლებელ ანანოსთან გაექანება სანახავათ.

ენო.

პატარა კველ-მოგებელი

(ეტიუდი).

ბის ჩანთა და სიხარულით მოებლაუჭა კალთაზე მართას.

— დედიკო, მეც წამოვალ შენთან, მეც წამოვალ... დაუწყო მან ხეწნა.

— შენ რა გინდა?.. დაისვენე! უპასუხა დედამ.

— არა, არა, წამოვალ... მე არა ვარ დაღალული, — ემუდარე.

ართამ გააუთოვა ერთი წყება სარეცხი, გამოახვია ზეწარში და უნდოდა მუშტართან წაეღო, მაგრამ ნახა რომ უთო ჯერ კიდევ გახურებული იყო და განაგრძო საქმე. მართას საუთოებელი ბევრი ჰქონდა და არ უნდოდა უთოს ტყუილ-უბრალოთ გაციეება. გააუთოვა კიდევ რამდენიმე ნაჭერი, მაგრამ მოაგონდა, რომ სარეცხის წალება იყო საჭირო და არ იცოდა, რა ექმნა. ბოლოს ისევ ის არჩია, რომ მუშტარს არ აწყეინოს; გადადგა იქით უთო, რომელიც ისევ, თითქო მის გასახელებლათ, ძალიან ცხელი იყო და დააპირა სარეცხის წალება. ამ დროს ოთახში შემოვიდა, სკოლიდან დაბრუნებული, მართას პატარა ვაჟი, კოტე და დედა რომ წასასვლელათ მომზადებული ნახა, უცებ ჩამოიხსნა წიგნე-

ბოლა კოტე. მართა უცებ შეჩერდა; ეტყობოდა, რაღაც ფიქრმა გაუფელა და შეჰხედა შეილს.

— იცი, რა გითხრა?.. თუ აგრე გულით გინდა სიარული, შენ წადი მარტო და წაუღე სარეცხი მუშტარს, მე კი დაერჩები და ვაუთოვებ, სანამ უთო არ გაცივებულა, თქვა მართამ.

— ძალიან კარგი! ალტაცებით წამოიძახა კოტემ და მივირდა სარეცხს.

— მოიცა, მოიცა, ნელა მოჰკიდე ხელი; არ გასეარო, ან არა დაჰკარგო-რა!.. აქვე, მეორე ქუჩაზე რომ „ჩინონიკი“ დგას, იმას მიუტანე, უთხრა მართამ და კარგათ გამოხვეული სარეცხი მისცა შეილს.

— ფული გამოვართვა? ჰკითხა კოტემ, როცა კარში გავიდა.

— თუ მოგცეს, გამოართვი, მანეთი და ერთი შაური მერგება, მიაძახა მართამ.

— კარგი, კარგი, ჩაილაპარაკა კოტემ და გაჰკურცხლა.

— დული, დული, იაბლოკი ჰაა!.. დაიყვირა კოტემ, როცა ქუჩაზე გამოვიდა, კოხტათ დაიდვა თავზე სარეცხი, თითქო ხილით საესე გობიო, და თავმომწონეთ წაეიდა დანიშნულ სახლისკენ. კოტეს პირველათ დაავალეს მუშტართან სარეცხის წაღება და მის მხიარულებას საზღვარი აღარა აქვს. მაშ, ის დიდაა ახლა და შეუძლია დაეხმაროს დედას, რომელიც მუდამ დღე შრომობს: ხან რეცხს ხან აუთოვებს, ხან საჭმელს აკეთებს, ხან მუშტართან მიდის, ხან ბაზარში გარბის და სხვა. დღეიდან სარეცხის წამღებათ კოტე იქნება და ამწაირათ ცოტათი მაინც მოეხმარება საყვარელ დედას; დაიღებს ხოლმე სარეცხს თავზე და, თითქო ხილის გამყიდველი კინტოაო, შემოსძახებს: „დული, დული, იაბლოკი, ჰაა!..“ იჰ, იჰ, რა კარგია, რა ბედნიერია კოტე! აქამდის რატომ არ მოიგონა ან თითონ, ან დედამ რატომ არ იფიქრა, რომ სარეცხის წაღება კოტესთვის მიენდო? ჯერ დილაობითაც, სანამ სკოლაში წავა, შეუძლია კოტეს ანლო-მანლო სარეცხის მიტანა, თვარა სკოლიდან რომ დაბრუნდება

მერე, ხომ სულ თავისუფალია და ბიჭებთან კოჭაობას, დედას და ეხმაროს არ ჯობია?.. რასაკვირველია, ჯობია და კოტეც ბეჯითათ შეასრულებს თავის მოვალეობას: არც გასერის სარეცხს, არც დაბანებს და ისე მიუტანს მუშტარს.

ამნაირ ფიქრებში გართულმა რამდენსამე წუთში მიიბრინა კოტემ მუშტართან, ჩააბარა სარეცხი, ჩაიხხრიალა ჯიბეში მანეთის თეთრი ფული და ერთიც შაურიანი და გამობრუნდა უკან ბედნიერი, რომ პირველ მონდობილება შეენიერთ შეასრულა. მოდის კოტე არხეინათ ქუჩაზე; მოდის ამაყათ და თავმომწონეთ. „ჩხრჩრ, ჩხრჩრ“ გააქვს ჩხრიალი ჯიბეში ფულებს და მის ნეტარებას საზღვარი არა აქვს: კოტე ახლა პატარა კი აღარ არის, დედის მომხმარება, მისი მარჯვენა ხელია და შუაზე უყოფს შრომას. მივათუ არა შინ, ახლა მეორე წყება სარეცხი დახვდება მხათ და წაუღებს მუშტარს.

ამ ფიქრებში იყო კოტე, ხელი ჯიბეში ჩაეყო და თან ფულებს ანგარიშობდა, რომ უეცრათ ქუჩაზე დამჯდარი გლახის საცოდავი ხმა: „გამიკითხე, ღმერთი გაგიკითხავს“-ო, შემოვსმა. გლახა იჯდა ქუჩის პირას და გამეღელ-გამომეღელს მოწყალებას თხოვდა, მაგრამ გაიარა ერთმა, გაიარა მეორემ, მესამემ, მეოთხემ და არც ერთმა ყურადღება არ მიაქცია გლახის მუდარას. კოტეს შეეცოდა გლახა და გული მოსდიოდა მგზავრებზე, რომელთაც, თითქო არც კი ესმოდათ გლახის ვედრება. „გულქვაები, საზიზღრები!“ ჰვიქრობდა კოტე: „რატომ არ აძლევენ თითო გროშს საბრალოს?.. იქნება დღეს არა უჭამია-რა!“ ამ დროს კოტეს ხელს მოხვდა ჯიბეში შაურიანი. „ამოიღე და მიეცი!“ უთხრა გულმა კოტეს. იმანაც მოჰკიდა შაურიანს ხელი, მაგრამ უცებ შეჩერდა. ფული ხომ მისი არ არის, დედი-მისისაა და რა პასუხი მისცეს იმას? თვითონ კი განაბერი აქვსთ, რომ გლახებს ურიგონ ფულები? არა, კოტე თავს დაჰკლუნავს და ისე გაივლის გლახის წინ, როგორც სხვა მგზავრები მიდიან. მართლაც დაჰკლუნა კოტემ თავი და უნდოდა, უცებ გაერ-

ზატარა ქველ-მოქმედი

ზინა მათხოვრის წინ, მაგრამ კიდევ მოესმა გულის შემზარავი: „ვა-
მიკითხე, ღმერთი გაგზარდის“-ო და შეჩერდა. გლახას ხელი გამო-
ეწეირა და იმისთანა თვალებით უყურებდა კოტეს, რომ ბავშმა ან-
გარიშ მიუცემლათ ჩაიყო ჯიბეში ხელი, ამოიღო შაურიანი, მისცა
მათხოვარს და გაიქცა საჩქაროთ, თითქო უკან მისდევს ვინმეო.
„ღმერთმა გაგზარდოს, ღმერთი შეგეწიოს!“ წუწუნებდა გლახა მად-
ლობის ნიშნათ, მაგრამ კოტეს აღარაფერი აღარ ესმოდა და მირ-
ბოდა. საბრალო ბავში! მან არ იცოდა, რა ჩაიდინა, კეთილი საქმე
თუ ცუდი? გლახას ფული მისცა, მაგრამ დედას წაართვა; იმ დე-
დას, რომელიც წელეებზე ფეხს იდგამდა, სისხლის ოფლში იწურე-
ბოდა და ისე ჭამდა პურს, ისე ზრდიდა თავის კოტესაც. გაირბინა
კოტემ რამდენიმე ნაბიჯი და გაჩერდა მოსახვევეთან, საიდანაც მო-
ჩანდა მათი სახლი. დგას კოტე და აღარ იცის რა ჰქნას, რა მოი-
გონოს შაურის შესახებ. მართლაც, რა უთხრას დედას? მათხოვარს
მიეცეო? მერე ვინ უთხრა, მიეცეო? არა, კოტეს არ უნდა მიეცა
მათხოვრისთვის დედის ფული და ვერც გაუმხელს ამას დედას. მაშ
რა უთხრას? არა, რაღა იმ გზაზე დამჯდარა მინც ის გლახა? ამას
შემდეგ ხომ აღარ ენდობა დედა კოტეს და აღარსად გაატანს სა-
რეცხს. ამნაირათ გამოდის, რომ კოტეს არ შეძლებია დედის მოხ-
მარება, უსარგებლო ყოფილა მისთვის, დიახ, კოტე ცუდი ბავშია:
დავლებული საქმე ვერ შეუსრულა დედას, გამოტანებული ფული
ვერ მიუტანა და დაუკარგა. დაუკარგა?.. როგორ თუ დაუკარგა?.. განა
მათხოვრის მიცემა დაკარგვია?.. არა, კოტემ კარგათ ჰქნა, რომ
მათხოვარს ფული მისცა; ძალიან კარგი, რადგან, იქნება, აქამდს
შშიერი იყო საბრალო და ახლა კი შეუძლია პური იყიდოს და ჭა-
მოს. მაგრამ დედასაც რომ ძალიან ჭირდება ფული? რაზნაა, სახ-
ლის პატრონი ქირასა თხოვს და იმას კი ჯერ ვერ მოუპროვებია მისა-
ცემი ფული. არა, კოტემ ძალიან ცუდი ჰქნა, რომ დედას შაური
მოაკლო, კოტე ცუდი ბავშია...

დედას კოტე მოსახვევთან ამნაირ ფიქრებში გართული, ხან კმა-

ყოფილი თავის საქციელით, ხან უკმაყოფილო და ვერც იქით წასულა, ვერც აქეთ. უნდა სახლში მივიდეს, მაგრამ რა პირით შეხედოს დედას, რა უთხრას, როცა ის ჰკითხავს, შაური რა უყავიო?.. ვინ იცის, რამდენ ხანს იდგებოდა კოტე ერთ ადგილზე, რომ უეცრათ დედის ხმა არ გაეგონა.

— კოტე, კოტე, მანდ რას აკეთებ, რატომ არ მოდიხარ? მივსმა კოტეს ნაცნობი ხმა და შეკრთა. მართას უთო გაუცივდა და ხელ-ახლოე აღარ გაუხურებია, რადგან დაბრუნდებოდა თუ არა კოტე, პური უნდა ეჭამათ. იცადა მართამ, იცადა და კოტეს მოსეგლას რომ აღარათფერი ეშველა, გამოვიდა ქუჩაში. გაიგონა თუ არა დედის ხმა, კოტე, როგორც დამნაშავე, შეშინებული და თავ-ჩაღუნული წაიდა მისკენ.

— რა ჰქენი, მიუტანე სარეცხი? ჰკითხა მართამ.

— მიუტანე, ძლივს ამოიღულულულა კოტემ.

— ფული მოგცა?

— მომცა... აჰა! . თქვა კოტემ და გადასცა დედას მუჭით თეთრი ფული. მართამ უცებ დაითვალა ფული და შეჰხედა შეილს.

— შაური? ჰკითხა მან. კოტე ხმას არ იღებდა და თავ-ჩაღუნული იდგა.

— შაური? განუმეორა მართამ! — შაური რა უყავი? კოტე მანც ხმას არ იღებდა. — არ გესმის, რომ გეკითხები? გული მოუვიდა მართას, მოჰკიდა ხელი ნიკაპზე შეილს და თავი აუწია. კოტეს ცრემლები მოერია.

— შაურიც მოგცა ხომ მუშტარმა და რა უყავი? კიდევ კითხა მართამ.

— არ, არ... დაიწყო კოტემ, მაგრამ ცრემლი ყელში მოეხივნა და ვეღარ დაათვა, რის თქმაც უნდოდა.

— არ მოუციავი?.. როგორ არ მოგცემდა?.. წამო, მაშ, წაიდე თ იმასთან! დაიძახა მართამ, დაელო ხელი კოტეს და დაპირა მუშტართან წასვლა.

— კი მომცა, კი... ძლიეს ამოიღო ხმა კოტემ.

— მაშ, რა უყაეი?.. იყიდე რამე განა, შე საძაგელო შენა?.. რა იყიდე?.. კაკალი?.. მაჩვენე ჯიბეები! ჰყვიროდა გაკუთისებული მართა და უშინჯაედა ჯიბეებს. მართა გულ-კეთილი ქალი იყო, მაგრამ გაჭირვებას, ცოტა არ იყოს, გაესასტიკებინა და ამიტომაც გულს წევდა თავის ნაოფლარის უბრალოთ დაკარგვა, როცა გარს იმდენი საჭიროება ეხვია.

— არაფერი არ მიყიდა .. თქვა კოტემ და ტირილი დაიწყო.

— მაშ, რა უყაეი? არ ეხსნებოდა მართა.

— დამეკარგა, უთხრა კოტემ ბოლოს.

— როგორ დაგეკარგა, სად დაგეკარგა?.. წამოდი ახლაც და მოძებნე, სადაც დაგეკარგა! ამ სიტყვებით დაელო მართამ ხელი ბეჭს და წაიყვანა. — ეძებე, ეძებე! უყვიროდა გზა და გზა. კოტე ძლიეს მიჩანჩალებდა და გულ-ამომჯდარი ტიროდა.

— გამიკითხე, ღმერთი გაგიკითხავს! მოისმა ამ ღროს და ორივე დედა-შვილმა მიიხედეს გლახსკენ. გლახა იჯდა იმავე ადგილზე, ხელში ჰური ეჭირა; თან ჭამდა და თან ივეღრებოდა. კოტეს ჯერ ეწყინა თავის ტანჯვის მიზეზის დანახვა, მაგრამ, როცა ნახა, რა მადიანათ შეექცეოდა გლახა ჰურს, იუიქრა, ეს ჩემი მიცემული შაურით იქნება ნაყიდო და კმაყოფილება იგრძნო.

— იქნება, შენ ნახე შაურიანი?.. ამ ბეჭს აქ შაურიანი დაეკარგა და შენ ხომ არ გინახავს? ჰკითხა მართამ მათხოვარს, როცა მიუახლოვდენ. უკანასკნელმა გაკვირვებით შეჰხედა ჯერ მართას, მერე კოტეს და გაიღიმა. მან იცნო კოტე და მიხედა ყველაფერს.

— არა, ბატონო, მე არ მინახავს შაურიანი, თქვა მან.

— აბა რა იქნა? დაიწყო მართამ: ამ საძაგელს სარეცხი გავატანე მუშტართან და მანეთი და ერთი შაური უნდა მოეტანა; მანეთი მომიტანა და შაური კი დამეკარგაო, მითხრა. გლახამ შეჰხედა კოტეს, რომელიც სრულიად დამშვიდებული მისჩერებოდა მას. გლახა მიუბრუნდა მართას და ვედრებით უთხრა:

—შაური მე მომცა, ბატონო... ნუ გაუჯავრდებით!.. კეთილ ბავში ყოფილა, ღმერთმა გაზარდოს და კაი კაცი გამოიყვანოს.

—შენ მოგცა?.. გაკვირვებით წამოიძახა მართამ.

—ღიახ, მე მომცა და აი, პური ვიყიდე კიდევ იმითი, უთხრა გლახამ და აჩვენა ნახევრათ შეჭმული შაურიანი პური.

—მერე რატომ მაშინვე არ მიტხარი, შეილო, თუ გლახას მიეცი, როცა გკითხე, რა უყავი მეთქი? ტკბილის ხმით მიუბრუნდა მართა კოტეს და დაუსვა ალერსით თავზე ხელი. — გლახის მიცემა ცუდი არ არის და რალაი მიეცი, რალაზე დამიფიცე? მართალია, ჩვენ თვითონ გაჭირვებულები ვართ, მაგრამ ეს კიდევ უფრო გაჭირვებულია ჩვენზე. ნეტა ბევრი მოგვცა, რომ ბევრის მიცემა შევიძლოთ...

—ეჰ, ბატონო, ამოოხნვრით დაიწყო გლახამ: ახლა იმისთანა დრო დადგა, რომ გაჭირვებულს ისევ გაჭირვებული თუ გაიკითხავს, თვარა მდიდარს ჩენი აღარა ეყურებარა. დილიდან აქ ვზივარ და ამ ბავშვის მეტს ჩემთვის სამოწყალო არავის მოუცია. ღმერთმა გაზარდოს და კეთილ გულთან იმდენი შეძლებაც მისცეს, რომ ყოველი გლახისა და გაჭირვებულის გაკითხვა შეეძლოს... მართას სინარულის ცრემლებით ავესო თვალები; მოხვია ხელი თავის პატარა ქველამომქმედს და ორივე დედაშვილი მხიარულათ წაყიდენ შინისკენ...

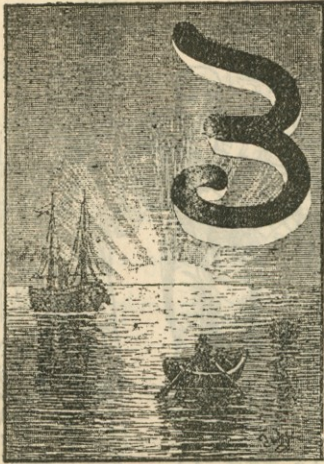
ღუტუ მეგჩელი.

პატარა ლორდის თავ-გადასასვლი.

VI.

გრაფი და მისი შვილი-შვილი.

ატარა ლორდს არც კი გაუგია, როგორ აიყვანა მსახურმა ზედა სართულში, საწოლ ოთახში, როგორ განადგეს და ჩააწვინეს ლოგინში.

მეორე დილას, როგორც კი გაიღვიძა, მაშინვე გაიგონა ბუხარში შემის ტკაცუნის და ორი ქალის ნელი-ხმით

აპარაკი.

— ფრთხილათ იყავი, დოუსონ, არ წამოგცდესთ, რატომ არ ცხოვრებს „ისიც“ მაგასთან. მაგან არაფერი არ უნდა იცოდეს.

— თუ ევ გრაფის სურვილია, რასაკვირველია, ჩვენც უნდა დავემორჩილოთ; მაგრამ, ჩვენში დარჩეს და უგულობა კი არის, იმისთანა შეწვევი ქალის და ამისთანა შეწვევი ბავშვის დაშორება. ჯემსი და ტომსი ამბობდნენ გუშინ, ამისთანა არაფერი გენახავს ჩვენ სიცოცხლეშიო. ზის თურმე ეს პაწაწკინტელა ბავში სადილათ და ისე თავისუფლათ და ზრდილობიანათ ელაპარაკება გრაფს, თითქოს მისი საუკეთესო მეგობარი იყოს... მე და ჯემსს წამოგვაყვანინეს წუხელი ბავში, არ დაიჯერებ, ღმერთმანი, ციური ანგელოზივით იწვა ჯემსის მკლავებზე...

ლოყები აწითლებოდა, თავი ცოტა ძირს ჩამოეშვა, ხუჭუ-

ქი თმა მხრებზე ჩამოსწეწოდა...
 თითონ გრაფიც კი ალტაცებით
 უყურებდა, ჯემს უთხრა: ფრთხი-
 ლათ წაიყვანეთ, არ გააღვიძო-
 თო...

ცედრიკმა თვალები გაახი-
 ლა, გადმობრუნდა და ორი ქა-
 ლი დაინახა. დიდი და მალალი
 ოთახი, მზის შუქით მთლათ ერ-
 თიანათ განათებული, ძვირფასი
 ავეჯი, გარედან მწვანე მცენარე-
 ებით მორთული ფანჯრები—
 ყველა ეს სასიამოვნო სანახაეი
 იყო. ქალები ბავშვის ლოკინს
 მიუახლოვდნენ. ერთი მათგანი
 მელონი იყო, მეორე კი შუა-
 ხნის, მიმზიდველი სახის პატ-
 რონი, ქალი.

— დილა მშვიდობისა, ლორდ
 ფაუნტელროი! — მისვალმა მელონი პატარა ლორდს. — როგორ გე-
 ძინათ წუხელის?

ბავშმა თვალები ამოიფშენიტა და გაიღიმა.

— დილა მშვიდობისა! — უპასუხა მანაც. — სადა ვარ? როგორ
 გავჩნდი აქ?

— ძირს დაგეძინათ და წუხელი ამოგიყვანეს. — უპასუხა გამდელ-
 მა. — ეს თქვენი საწოლი ოთახია, და ეს კი თქვენი მომელოლი,
 დოუსანი, არის.

ცედრიკი ლოკინზე წამოჯდა და ხელი გაუშვირა დოუსანს.

— გამარჯობა, ქალბატონო დოუსონ! — თქვა მან — ძალიან მად-
 ლობელი ვარ, რომ ჩემი მოვლა გიკისრიათ.

— პირ და პირ დოუსონი დაუძახეთ?—ღიმილით შენიშნა გამდღელმა. — ეგ მიჩვეულია, რომ ასე უძახოდენ.

— პირ და-პირ დოსონი დამიძახეთ! გაიმეორა გამდღელმაც, რომელსაც მთლათ გაუნათლა სახე პატარა ლორდის სიტყვების გაგონებამ—ადგომა ხომ გნებავთ? აი, მე ჩაკაცმევთ, მერე საუზმე მიერთვით...

— მე თითონ ვეცვამ ხოლმე!—უპასუხა ფინტელრობი. — „ძვირფასმა“ მიმაჩვია. „ძვირფასია“—ღედა ჩემია. ჩვენ მარტო ერთი მოსამსახურე, მერი, გვეყვდა, ის ყველაფერს აკეთებდა და ჩემი ჩაცმით აღარ ვაწუხებდი. ოღონდ ცოტა მომეხმარეთ, ფოლაქების შეკვრა მიჭირს ხოლმე...

ქალებმა ერთმანეთს გადახედეს.

— დოუსონი ყველაფერს გააკეთებს, რასაც კი უბძანებთ!—თქვა მელონმა.

— დიდი სიამოვნებითაც! დაუმატა დოუსონმა. — ჩაიცვით, თუ გინდათ, თქვენი, მე კა აქვე ვიქნები და მოგეხმარებით, როცა დაგჭირდებათ.

— მაღლობელი ვარ!—მიუკო პატარა ლორდმა.

პირის დაბანის და ჩაცმის დროს ცედრიკი კიდევ დაუმეკობრდა დოუსონს და ბევრი რამ გამოჰკითხა მას. ბავშმა გაიგო, რომ დოუსონი ომში მოკლული ჯარის კაცის ცოლი იყო; მისი ვაჟი მეზღვევე იყო და სულ ძალიან შორს ცურავდა ხოლმე; მას თათრებიც ენახა, ჩინელებიც, სპარსელებიც და ზღვის ყაჩაღებიც, როცა ჩამოვიდოდა ხოლმე, მარჯანი და სხვა ამ გვარა საჩუქრები მოჰქონდა დედისათვის. დოუსონი დაჰპირდა, ყველაფერს გაჩვენებ მერეო. ამას გარდა დოუსონმა უამბო, ბევრ კარგ ბავშვებს ვუვლიდი ხოლმე, უკანასკნელათ კი ერთ შეენიერ, პატარა ქალს ვემსახურებოდი, რომელსაც ლედი ვოგანი ჰქვიაო.

— ის თქვენი ნათესავია!—დაუმატა მამეღელმა. —უთუოთ, გაიცნობთ.

— მართლა? რა მიხარიან! — წამოიძახა ცერტიკმა. — პატარა ქალებთან არაოდეს არ მითამაშნია, მაგრამ მათი ყურება კი ძალიან მიყვარს.

საუზმის საჭმელათ ის მეორე ოთახში წაიყვანეს; ეს ოთახიც დიდი და ლამაზი იყო; დაუსონმა უთხრა, თქვენ მესაქე ოთახიც გაქვსთო.

— ნამეტანი პატარა არა ვარ, ამხელა სასახლეში რომ მარტო მე ვცხოვრებდე? — იკითხა მან.

— ახლა გგონიათ აგრე, თვარა მერე მიეჩვევით და ძალიან შეგიყვარდებით ეს დიდებული სასახლე.

— მართალია, დიდებულია! — ამოიხენენა პატარა ლორდმა. — მაგრამ მე უფრო მომეწონებოდა, „ძვირფასიც“ რომ აქ იყოს. ყოველთვის მასთან ერთად ვსაუზმობდი ხოლმე დილაობით, ჩაეყრიდი ხოლმე სტაქანში შაქარს, ჩაეუსხავდი რძეს და ნაღებს... რა მხიარულათ ვსაუზმობდით!

— რა გაწუხებსთ, ხომ ყოველ დღე ნახავთ ხოლმე! — ანუგეშებდა დოუსონი. — აი, მიაჩარ-მოიარეთ აქ, დაათვალიერეთ ცხენები და ძაღლები, მერე ყველაფერი უამბეთ თქვენ „ძვირფასს“. ერთი პატარა ცხენი, მე ვიცი, ძალიან მოგეწონებათ.

— აქ ცხენებიც არის? — იკითხა ბავშვა. — მე ისინი ძალიან მიყვარს. მისტერ გობსს ჰყავდა ერთი ცხენი, სულ სავაჭროთი საესეურემში აბადენ ხოლმე.

— ახლა კი იმ ოთახში გადით, ისიც დაათვალიერეთ!

— რა არის იქ დასათვალიერებელი?

— აი, საუზმე გაათავეთ და თითონ ნახეთ.

ამ სიტყვებმა ბავშვს ცნობის მოყვარეობა აღუძრა. მან სწრაფად გაათავა საუზმე, წამოხტა ზეზე და იკითხა:

— გავძენი; ხომ შეიძლება გავიდე იქ?

დოუსონმა თავი დაუქნია და კარი გაუღო. ბავშვი კარებშივე შეჩერდა და გაკვირვებისაგან ხმაც ვერ აპოიღო. ოთახი იმ ორ

ოთახსავეთ დიდი, მაგრამ სულ სხვანაირათ მორთული იყო; თანჯრებზე თეთრი აბრეშუმის ფარდები ეკიდა, კედლებზე წიგნებით საესე თანხები იყო მიკრული, სტოლები კი სულ სხვა-და-სხვა სათამაშოებით იყო მოფენილი; ამისთანა საუცხოვე სათამაშოები ცედრიკს მარტო საუკეთესო მაღაზიებში ენახა, ამერიკის უმთავრეს ქალაქს ნიუ-იორკში.

— ვისია ყველა ეს სათამაშოები? — ძლივს მოახერხა მან ბოლოს ხმის ამოღება.

— ყველა თქვენია, მიდით ახლო, დაათვალიერეთ.

— ჩემი? — წამოიძახა ბავშმა. — ეინ მომცა, ეინ მაჩუქა? — და ის სწრაფათ შეეარდა ოთახში. — ბაბუა, უთუოთ ბაბუა მაჩუქებდა! — სინარულით იძახოდა ცედრიკი.

— მართალია, გრაფის საჩუქარია, და თუ კარგათ დაიჭერთ თეს, რასაც კი თხოვთ, ყველაფერს მოგცემსთ.

ცედრიკი აღტაცებით ათვალიერებდა სათამაშოებს და წამ-და-უწუმ იმეორებდა, მეორე ამისთანა კეთილი ბაბუა ქვეყანაზე არავის არა ჰყავსო.

მომვლელი ჩუმათ ილიმებოდა და არას ამბობდა. დიდი ხანი არ იყო, რაც ის ამ სასახლეში შემოსულიყო, მაგრამ ბევრი რამ გაეგონა სხვა მოსამსახურეებისაგან გრაფის უკულობაზე, სიამეზე და სისასტიკეზე. გუშინ მსახურმა ტომასმა უთხრა: ჩემი ყურით გავიგონე, რომ გრაფი ხევიშამს ეუბნებოდა:

— სრული თავისუფლება მიეცით ბავშს, მისი ოთახი სულ სათამაშოებით აავსეთ, ითამაშოს, იმხიარულოს, რაც უნდა, ის ჰქნას... დედა მალე დაავიწყდება, ბავშები ყველა ასე არიანო!

მაგრამ გრაფის ძოლოდინი არ ასრულდა. ბავში ისეთი არ გამოდგა, როგორც მას ჰსურდა.

შუა-დღე გადასული იყო, როცა გრაფმა შეილი-შეილის დასაძახებლათ გაგზავნა მსახური. ცედრიკმა მაშინვე მოიარბინა; ბაბუას შორიდანვე ესმოდა, როგორი ხტუნვით ეშვებოდა ბავში კბეზე;

წიგნთ-საცავში ის მთლათ აწითლებული შემოვარდა, გაბრწყინებული თვალებით.

— მე ველოდი, თქვენ დაძახებას. — უთხრა მან ბაბუას. — დიდი ხანია, მზათა ვარ. ძალიან მაღლობელი ვარ ყველა საჩუქრებისათვის. მთელი დღია ვთამაშობდი.

— მერე, მოგეწონა სათამაშოები?

— ძალიან, ძალიან! ვერც ავიწერთ, რანაირათ მომეწონა! — ბავშს სახე სინარულით განათებული ჰქონდა. — იქ ერთი ფიცარია, რომელზედაც სხვა-და-სხვა ნარდის კაცებით თამაშობენ, შავით და თეთრით. მინდოდა დოუსონისთვის მესწავლებინა, მაგრამ ვერაფერი ვერ გაიგო, სულ ვერ მოახერხა თამაში. თქვენ უთუოთ გეცოდინებათ, არა?

ამ თამაშს „base ball“ ჰქვია.

— არა მგონია. — უპასუხა გრაფმა. — ამერიკული თამაში ხომ არ არის? კრიკეტსავით არის?

— არ ვიცი, კრიტეკი არ მითამაშნია, „base ball“-ის თამაშისთვის კი მიუტრეხია, მისტერ გობსმა წამიყვანა. შევნიერი თამაშობაა, ისე გარტაცებს ხოლმე ადამიანს, რომ მეტი არ შეიძლება, მოვიტანო აქ? შეიძლება შეგიტკიოსთ და დაგაფიწყოსთ ფეხის ტკივილი? ძალიან გტკივთ ფეხი?

— უფრო მტკივა, ვიდრე სხვა დროს...

— აბა იქნება არ გეხალისებოდესთ თამაში? როგორ ფიქრობთ? მოვიტანო და ავიხსნათ, როგორ თამაშობენ?

— კარგი, წადი და მოიტანე.

პირველათ იყო გრაფი ბავშვთან თამაშის გუნდებზე, მაგრამ ეს ბავში ართობდა მას! მან გაიღიმა, როდესაც ცეცხრიკი დიდი ყუთით ხელში ისევ შემოვიდა წიგნთ-საცავში.

— მოგიწიოთ ახლოს ეს პატარა სტოლი? — ჰკითხა ვაჟმა.

— დაუძახე ტომასს, მოვა და მომიწევს...

— რისთვის? მჩატეა, მე თითონ მოეწევ.

— კარგი! — დავთანხმე გრაფი და ღიმილით ადევნებდა თვალს ბავშვის მიხერა-მოხერას. ცედრიკმა დიდი ყურადღებით მოაწყო ყველაფერი სათამაშოთ; მისწია სტოლი, გახსნა ყუთი და ამოიღო შავი და თეთრი ნარდის კაცები.

— ძალიან კარგი თამაშია! — თანაც ლაპარაკობდა ის. — შავები თქვენი იქნებიან, თეთრები ჩემი.

ბაბუამ და შვილი-შვილმა თამაში დაიწყეს. ცედრიკი მთლათ გაიტაცა თამაშმა, ის ყოველ კაცის ნაბიჯს უხსნიდა გრაფს, ამ უკანასკნელს კი ძალიან ეხალისებოდა პატარა მასწავლებლის ყურება. ამ ერთი კვირის წინეთ რომ ეწინასწარმეტყველებინათ გრაფისთვის, მალე ბავშვთან თამაშში იქნები გართულიო, ის არასფრით არ დაიჯერებდა.

ამ დროს კარი გაიღო, შემოვიდა მსახურმა და მოახსენა ბატონს, მღვდელი მორდაუნტი გეახლათო; როცა მღვდელი შემოვიდა, თამაშში გართულ ბაბუა-შვილი-შვილის დანახვამ ისე გააკვირვა, რომ უკან დაიხია და კინაღამ მსახურს გადაეჩხა.

მორდაუნტს საშინლათ ეძნელებოდა ხოლმე გრაფთან მოსვლა, თავის მრევლისთვის რამეს სათხოვენლათ; თუ გრაფს ფეხი აწუხებდა, ხომ ახლოსაც არავის იკარებდა, თუ კარგათ იყო მაშინაც ჯერ გამოლანძღავდა თითონ მღვდელს, მის ეკლესიას, მთელ მის მრევლს და მერე თუ გაიმეტებდა ცოტა რამეს მათ საშველათ. დღეს მაინც განსაკუთრებული კრძალვით მოდიოდა საცოდავი მღვდელი; მან იცოდა, რა გაჯავრებული და გაბრაზებული იყო გრაფი ეროლის ცოლის შერთვაზე, ისიც იცოდა, რომ უფროსი შვილების სიკვდილს შემდეგ დორინკორტი იძულებული გახდა ამერიკელი შვილი-შვილი გამოეწერა და ისიც, რა შეერთებული სიძულვილით და შიშით მოელოდა ის ბავშვის ჩამოსვლას; „ბავშვიც ხომ ჩამოვიდა; უთუოთ გრაფს არაფრათ მოეწონა და გულის ჯავრს ჩემზე ამოიყრასო!“ გულის-ძგერით ფიქრობდა ის, როდესაც მსახურ ტომასს მიჰყვებოდა

წიგნთ-საცავ ოთახში: მაგრამ წარმოიდგინეთ მისი გაკვირება, როცა იქიდან ბავშვის მხიარული ხარხარი შემოესმა.

მოხუცი გრაფი თავის სავარძელში იჯდა, ქარებიანი ფეხსკამზე მიესვენებინა; პატარა სტოლზე მის წინ რაღაც ფიცარი და რგოლები იდვა, შეენიერი, თმა-ხუჭუჭი ვაჟი კი თავისუფლათ მიყრდნობოდა ბაბუას საღ ფეხს და სიხარულით იძახოდა:

— გათავდა! გათავდა! წააგეთ, ბაბუა!

სწორეთ ამ დროს გაიგეს ორივემ, რომ ვიღაც შემოვიდა. გრაფმა თავი ასწია და წარბები მოღუშა, მაგრამ მღვდელმა მაინც შენიშნა, რომ გრაფის სახე, ჩვეულებრივათ, სასტიკი არ იყო.

— თქვენა ხართ!—წაილაპარაკა მან და საკმაოთ ზრდილობიანათ გაუშვირა ახლათ-მოსულს ხელი.—გამარჯობა! ხედავთ, ახალი დროს გასატარებელი ვიშოვნე!

მეორე ხელი მოხუცმა გრაფმა ცედრიკს დაადეა მხარზე და წინ წამოსწია პატარა ვაჟი: სრული კმაყოფილება იხატებოდა ღონკარტის სახეზე, როდესაც თავის მემკვიდრეს მღვდელს აცნობდა.

— აი ახალი ლორდ ფაუნტელროი!—თქვა მან.—ეს კი, ფაუნტელროი, —მიუბრუნდა შვილი-შვილს, — ჩვენი მრევლის მღვდელია მისტერ მორდაუნტი.

პატარა ლორდმაც მღვდელს ხელი გაუშვირა.

— ძალიან მესიამოვნა თქვენი გაცნობა!—ზრდილობიანათ თქვა მან.

მღვდელმაც ჩამოართვა ხელი და ღიმილით შეხედა პატარა ლორდს. ცედრიკი პირველ შეხედვაზედვე მოეწონა; იმდენათ ბავშვის სილამაზეს არ მოუხიბლავს, რამდენათაც მისს უბრალო, მიმზიდველ ქცევას; მთელი თავის ყურადღება მღვდელმა ამ პატარა ვაჟს მიაპყრო, მოხუცი გრაფი თითქოს აღარც კი ახსოვდა.

— მეც ბედნიერათ ვთელი ჩემ თავს, რომ გავიცანი! სიყვარულით უთხრა მან.—დიდი მოგზაურობა კა დაგვირდათ, სანამ ჩვენთან მოაღწევდით. მაღლობა ღმერთს რომ, მშვიდობით მობრძანდით.

— მართალია, ბევრი ვიცურეთ! — უპასუხა პატარა ლორდმა. — მაგრამ „ძვირფასი“ ჩემთან იყო და არ მომწყენია. როცა დედასთან არის ადამიანი, არაოდეს არ მოწყენდება, ამას გარდა ხომალდიც შეენიერი იყო.

— დაბრძანდით, მორდაუნტ! — შეეპატიჟა გრაფი.

მორდაუნტი დაჯდა და ხან ბაბუას შეჩერებოდა, ხან შეილი-შეილს.

— სულით და გულით გილოცავთ, გრაფო, ამისთანა ძვირფასი სტუმრის მოსვლას! — თქვა მან. მაგრამ გრაფს არ უნდოდა, გამოემჟღავნებინა თავის გრძნობები.

— სახით მამას ჰგავს! — ცივად მიუგო მან. — იმედია, მამაზე მეტად მანუგეშებს. სხვა, მორდაუნტ, გვითხარით, ვინ არის გაჭირვებაში?

მღვდელმა კრძალვით დაიწყო:

— ხიჯინსი, გრაფ, საძაგლათ წაუვიდა საქმეები ამ უკანასკნელ დროს! თითონაც ძალიან ავად იყო, მის ბავშვებსაც ყველას დაერია წელს სახადი. საწყალი, საცოდავია; მშრომელი კაცია, ძალიან ცდილობს და არა გამოუდის-რა. ნევიკმა გამოუცხადა, თუ ფულს არ შემოიტან, მიწას წაგართმევო. ჯგერისაგან ახლა ცოლიც ავად გაუხდა. გუშინ მოვიდა ჩემთან, შემეხვეწა, გრაფთან მიშუამდგომლე, ფულს ახლავე ნუ გადამახდევინებენო. იმედი აქვს, რომ მალე მოსულიერდება და ფულებსაც იშოვნის.

— იმათ ყოველთვის იმედი აქვთ! — ცივად უთხრა გრაფმა. ცედრიკი წინ წამოდგა; ის ყურადღებით მისჩერებოდა ხან ბაბუას და ხან მღვდელს; ხიჯინსის მდგომარეობამ მისი თანაგრძნობა გამოიწვია.

— ხიჯინსი ძალიან კარგი კაცია! — ისევ დაიწყო მღვდელმა.

— და ძალიან ცუდი მიწის-მომცლელი! — დაათვა გრაფმა.

— მიწა რომ წაართვათ, ცოლ-შვილიანათ შიმშილით ამოწყდება! ორი შვილი ჯერაც არ მორჩენია სრულიათ სახლისაგან. ექიპი

მათ ღვინოს და წამლებს უწერს, ის კი არ იცის, რომ მათ ერთი ფარაც არ გააჩნიათ.

პატარა ლორდი კიდევ უფრო წინ წამოდგა.

— მიქელის ოჯახიც აგრე იყო! — თქვა მან.

გრაფი შეკრთა.

— ოჰ! კიდევ დამაფიწყდა, შენ რომ აქა ხარ, ყველას შემზრალეებელი! ეინ არის მიქელი?

— ბრიჯეტის ქმარი, დაგაფიწყდათ? ავით იყო, ფული სულ არ ჰქონდა, ვერც ღვინოს და ვერც წამლებს ვერ ყიდულობდა. თქვენ არ მომეცით მისთვის ფული?

გრაფმა წარბები მოღუშა, თუმცა სისასტიკე არც ახლა დატყობია მის სახეს.

— კარგი მემამულე გამოვა ამ პატარა ვაჟბატონისაგან! ღიმილით მიუბრუნდა ის მღვდელს. — ფული გაეფუგზავე და სულ მათხორებისთვის დაურიგებია.

— არა, არა, მათხორები არ არიან! — ცქციტათ მიუგო პატარა ვაჟმა. — მიქელი — კალატოზია! სხვებიც მუშაობენ, მოწყალებას კი არ თხოულობენ.

— შეენიერი მეგობრებიცა გყავს! — დაცინვით შენიშნა გრაფმა; — კალატოზი, ვაჭარი ქალი, წალების მწმენდელი...

ამ დროს გრაფს ახალმა აზრმა გაუბრუნა თავში.

— მოდი აქ! — დაუძახა მან შვილი-შვილს.

პატარა ლორდი მიუახლოვდა.

— რას იზამდი, ჩემს ალაგს რომ იყო?

პატარა ლორდმა თავის პატარა ხელი გრაფას მუხლზე დადო და გულუბრყვილოთ უთხრა:

— მდიდარი რომ ვიყო და ასე პატარაც არ ვიყო, მიწას ხიჯინსს დაფუტოვებდი, მის შვილებს კი ყველაფერს მიეცემდი, რაც კი რამ ეჭირებათ.

ბავში შეჩერდა, უცებ სახე გაუბრწინდა და სიხარულით წამოიძახა:

— თქვენ ხომ შეგიძლიათ, ყველა ეს ჰქნათ, ბაბუა?

— ჰმ! ჰმ! — წაიღუდუნა გრაფმა და სიამოვნებით შეხედა ცედრიკს. — შენ აგრე ფიქრობ?

— დიალაც! რასაც მოინდომებთ, იმის მიცემა შეგიძლიათ ყველასთვის. ნევიკი ვინ არის?

— ჩემი მოუზრავი. ზოგიერთ გლეხებს დიდათ არაფრათ მიაჩნიათ.

— ახლავე მისწერთ წერილს? — ჰკითხა ბავშვმა. — მოგიტანოთ საწერ-კალამი? ამ სათამაშოს ჩამოვიღებ სტოლიდან და აქვე დაწერეთ.

ბავშვს ვერც კი წარმოედგინა, რომ გრაფი უარზე იქნებოდა, გრაფი კი თვალსაც ვერ აშორებდა გაფაციცებულ შეილი-შეილს.

— წერა იცი? — ჰკითხა ბოლოს ბავშვმა.

— ვიცი, მაგრამ ძალიან კარგათ არა.

— ჩამოიღე, აბა, ყველაფერი სტოლიდან და მოტანე საწერ-კალამი და ქალაღი.

მღვდელი მეტის-მეტი ყურადღებით ადევნებდა თვალს ყველა ამას. პატარა ლორდი დატრიალდა და ორ წამში ყველაფერი მზათ იყო.

— მზათ არის! — მხიარულათ დაიძახა ცედრიკმა. — აი, ახლა შეგიძლიათ, წეროთ.

— მე კი არა, შენ უნდა დაწერო! — მიუგო გრაფმა.

— მე? — წამოიძახა პატარა ლორდმა და მთლათ გაწითლდა. —

მერე მოვახერხებ კარგათ დაწერას? თუ ვინმე არ მასწავლის, ბევრ შეცდომებს ვიზამ.

— როგორც იცი, ისე დაწერე, ხიჯინსი არ დაგენდურება შეცდომებისათვის. აბა, დაიწყე!

პატარა ლორდი სტოლთან საეარძელში მოთავსდა, ჩაყო კალამი საწერელში და იკითხა:

— რა დაწერო?

— დაწერე, რომ ხიჯინსს თავი დაანებონ და მოაწერე „ფაუნტელროი“.

პატარა ლორდი დინჯათ და დაფიქრებით შეუდგა საქმეს. როცა გაათავა, მოკრძალოლი ღიმილით გაუშვირა წერილი ბაბუას.

— კარგათ არის? — ჰკითხა მან.

გრაფმა წერილი გადაიკითხა, ცოტა გაღიმა უღვაშებში და თქვა:

— ხიჯინსს უთუოთ ძალიან მოეწონება! — მერე წერილი მღვდელს გაუშვირა.

პატარა ლორდი

მორდაუნტმა წაიკითხა შემდეგი:

„ტირფასო“ მისტერ ნევიკ! თაეი დაანებეთ ხიჯინსს, ნულარ
შეაწუხებთ ფულების გულისთვის. ამითი ძალიან დამავალებთ.

თქვენი პატივისმცემელი ფაუნტელროი“.

— მისტერ გობსი ასე მოაწერს ხოლმე წერილს ქვეშ. — გამო-
აცხადა პატარა ლორდმა. — უშეცდომოთ დამიწერია?

— ზოგი სიტყვა სულ სხვანაირათ იწერება! — გაიღიმა გრაფმა.

— აი, მეც მაგისი მეშინოდა! — წაილაპარაკა ბავშვმა. — მე უნდა
შეკითხა თქვენთვის. როცა სიტყვაში ორ მარცვალზე მეტია, ყო-
ველთვის მეშლება ხოლმე. ახლავე გადაწერ.

ბავშვმა ხელ-ახლათ, ძალიან გულმოდგინეთ გადაწერა წერილი,
თანაც ბაბუას ჰკითხავდა, როგორ იწერებოდა თათქმის ყოველი
სიტყვა.

გადაწერილი ბარათა მღვდელს გადასცეს და მორდაუნტი პირ-
ველათ გამოვიდა გრაფის სასახლიდან სრული კმაყოფილი და ბედ-
ნიერი. პატარა ლორდმა კარებამდის მიაცილა, მერე ბაბუასთან
ჩობრუნდა.

ქ-კა.
(შემდეგი იქნება)

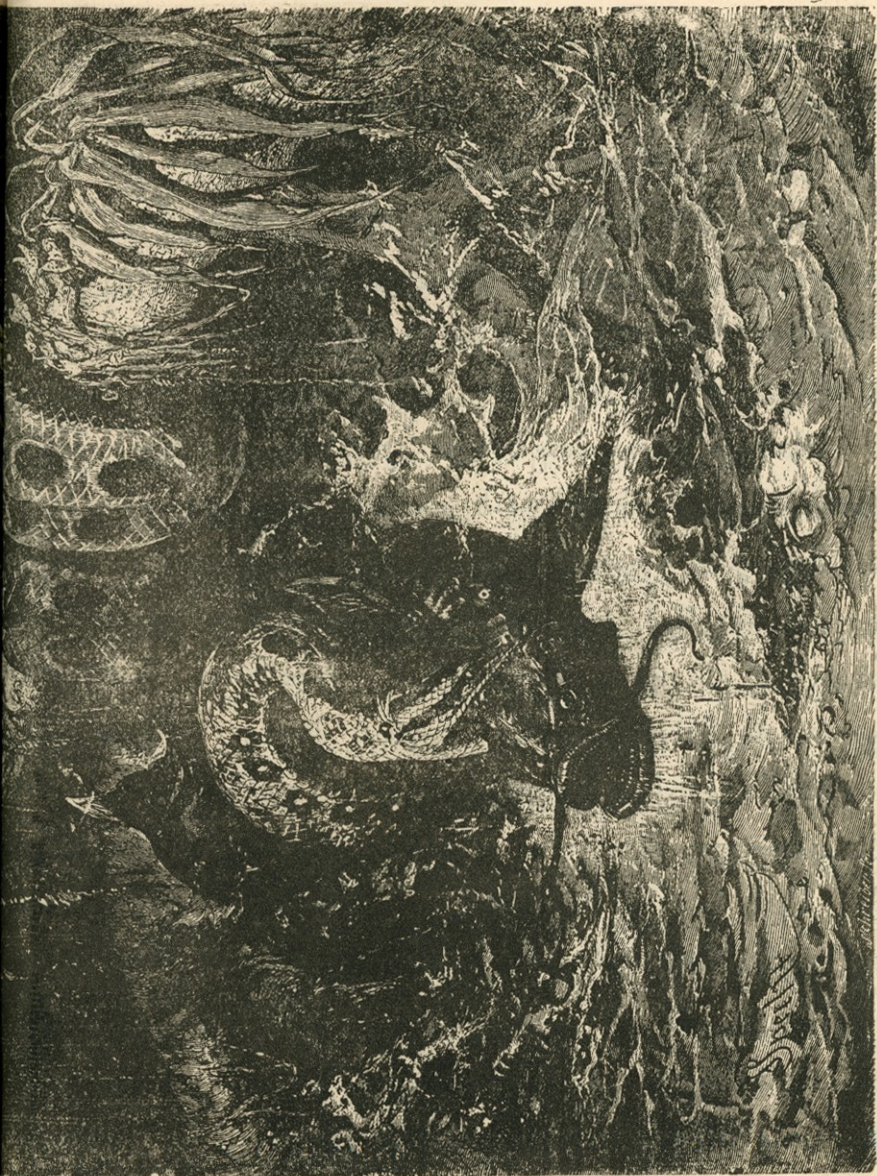
გველეხის ამბავი.

(თარგმანი)

გველები ეველასე ბოროტი, საშიში და გაუმაძღარი ცხოველებია. ზოგი მათგანი, როგორც მაგალითათ ბოა, შიშის ზარს სცემს კაცს თავისი უშველებელი ღონით და სიმარდით; სხვები კი, როგორც მაგალითათ მკრკვინავი გველი, ისეთი მსამიანები არიან, რომ მათი ნაკბენი კაცი, თუ სხვა ცხოველი, აუცილებლათ და მალე კვდება: იმათი ნაკბენის მორჩენა შეუძლებელია. ბოა, გასაცარი სიდიდის გვე-

ლია, სიგპით ხან ექვს საშენსე მეტია სოლმე. ბევრჯელ უნახავთ ინდოეთში, რომ ველსე სქლათ ამოსული მაღალი ბალახი ერთბაშათ შეინძრევას და შიგ სრიალით

ა ნ ა კ რ ნ დ ა.

და სისინით მიცურავს უშველებელი გველი, ზნეუხვს და
ამტვრევს ბალახის ღერებს. მოჰკრავენ თუ არა თვალს
ამ მღელვარე ბალახის ზოლს, მაშინვე იგრძნობენ

რაც უნდა იეკეს და დამფთხალნი ვეფხები, კარეული
კამეჩები, ხარები ან კაცი აქეთ-იქით გარბიან. მართლაც
რომ ეველა ცხოველს გაქცევა ჭმართებს. ბოას საშინელი
ჰირი აქვს. მას შეუძლიან ხბო, თხა, ვეფხი და ძროხაც
კი მთლათ გადაულახოს; მხოლოთ ჯერ დაამტვრევს, და-
ამსხვრევს მათ ძვლებს. ესეც კი უნდა ვთქვათ, რომ კაცს,
თუ ძრიელ მშიერი არ არის, არ გამოუდგება ხოლმე.

ერთხელ ერთი მოგსაური ციცაბო, ტიტველა მთაზე
მიდიოდა და შორი ახლოს დაინახა, თითქოს ერთ ალა-
გას შვენირი ვვაჟილები ამოსულაო. მიუახლოვდა მოსა-
გლეჯათ, მაგრამ თავ-ხარ დაცემული უკანვე გადახტა და
შეჭკივლა; ეს იყო უშველებელი, ქადასავით მოხვეული
გველი და მისი საოიანი ზურგი მსეყ ბრჭყვინავდა.
მოგსაური გაიქცა. გველი ადვილათ დაწეოდა, მაგრამ
არ გამოუდგა, მხოლოთ გადასრიალდა მეორე ალაგას და
ისევ მსეს ზურგი მიუშვირა. ამ შემთხვევამ ისე დააშინა
მოგსაური, რომ შემდეგი დიდი სიფთხილით მიუახლოვ-
დებოდა ხოლმე იმ ადგილებს, საცა ბევრ შეჯგუფულ ვვა-
ვილებს ნახავდა. ბოასი ეშინიანთ უფრო ევროპიელებს,
რადგანაც უჩვეენი არიან და თავიანთ ქვეყანაში ამისთანა
გველი არ უნახავთ. ზანგებს და მალაიელებს ასე არ
ეშინიანთ და ხშირათ თვითონვე დაეცემიან ხოლმე უბრა-
ლო, კალესილი დანით. რო შეიტყობენ ამა და ამ ალაგს
ბოა არისო, ისინი მიუახლოვდებიან და ბოას შორი ახლოს,

კველების ამბავი

დედამიწასე, დაწვებიან, ესე წვანან კაუნძრეველათ, სანამ
ბოა მათ დინასხადეს. რაკი ბოა მოჰკრავს თვალს თა-
ვის მსხვერზლს, გამოსრიალდება მის შესაჭმელათ, მაგ-
რამ ამ დროს კაცი მიაგებებს თავის მჭრელ დანას, ჩა-
ურჭობს კისერში და თავიდან ბოლომდის შუახე განაზობს
და მოჰკლავს. ბოასხვე გვერს ეკუთვნის ანაკონდა. ეს
უკანასკნელი უფრო წყალში ცხოვრებს, მეტის-მეტი ზარ-
მაცი, მოუსერსებელი და უძნო ცხოველია. ცოტათი რომ
დასჭრას, მაშინვე მკვდარივით გაიჭიმება. ზანგები ხშირათ
ცურავით გამოეკიდებიან ხოლმე, და როცა ანაკონდა წყალ-
ში ჩაურეუმეღავეებს დააპირებს, მოხვევენ კისერში ხელს
და გრძელი დანით მოჰკლავენ ხოლმე. ინდოეთში და ზონ-
დის კუნძულებზე ბოა საძინლათ აოხრებს არე-მარეს; იმათ
კასაწვევტათ ხალხი ხან-და-ხან მთელ ტყეს გადასწვავს
ხოლმე. აი რას მოგვითხრობენ მოგზაურები ამ კველზე:
„ჩვენ, ამბობს ერთი გოლანდიელი კაპიტანი: სურინამში
სომალდით შევედით და იქ გავჩერდით. მე ძლიერ გამა-
ცივა და ვიწყეი: სომალდის მორიგი დარბაჯი მოვიდა ჩემ-
თან და მიიხრა, რომ ნაპირზე ბუჩქნარში შავი რალაცა
წევსო, მგონი კაცია, და ჩვენ მახილზე ხმასარ იღებსო.
ჩავჯექი ნაუბი და კავწიე ნაპირისკენ. გადავდგი თუ არა
დედამიწასე ფეხი, მომიახლოვდა ერთი ჩვენი ტყვეთაგანი,
ზანგი დავითი, და მაცნობა, რომ ბუჩქნარში კველი ჩა-
წოლილა და, თუ მონდომებთ, იმისი მოკვლა ადვილიაო.“

მე გველის მოკვლა არათ მეპრიანებოდა: სისუსტეს ვგრძნობდი; გველი დიდი და საშიში უნდა ყოფილიყო, ბუჩქნარში გაძრომაც ადვილი საქმე არ იყო — და ვველა ამ მოსაზრებით ვარჩიე უკან, სომალდსე დავბრუნებულყავი, მაგრამ დავითმა მთხოვა: — მე მაინც მომეცით ნება მოკვლისა, აქ საშიში არაფერიაო. მე არ მინდოდა გულადობაში ზანკს ჩამოვწინოდი და გადავწვიტე გველის მოკვლა; ავიღე თოფი და გავწიე; ზანკი წინ მიმიძღვოდა, გზას მიჩვენებდა და მიკვალავდა; მე უკან მივდევდი; ჯარის კაცთ უკან საში გატენილი თოფი კიდევ მოჭქანდათ, გავიარეთ ორმოცდა ათი ნაბიჯი. გზა მოკლე იყო მაგრამ მხელი; ხან წყალში მოგვიხდა ტოპვა, ხან ქვიშასე და ხანაც ბუჩქებში ძრომა. უცბათ ზანკმა შემაყენა და მითხრა: „მოიცადეთ, აგერა გველიო!“ მართლაც გველი გაწოლილიყო იქვე ახლო სქელ, დიდ ფოთლოვან წელის ძცენარეებში. მის თავს კაცი ძლივს გაარჩევდა მწვანე ფოთლებში, თუმცა სულ ოც ნაბიჯზე-ღა ვიყავით. ბოლოს როგორც იყო გავარჩიე: თავის ორკან ენას აქეთ-იქით აცანცარებდა; მისი კრიალა თვალები თითქო ნაზერწკლებს აფრქვევდენ. თოფი რომ არ ამეცდინა, გავდე ხმელ ტოტზე და სიფრთხილით დავუმიხსნე. მოვწიე ჩანასხს, ტყვიამ უაიგრიხლა და ლაწანი მოიღო გველის ხალხე, მაგრამ თავში არ მოხვდა. გველი შესტა, მიაწედა ერთ მხარეს; დალეწა, გათელა ბუჩქები, გაუტელაბუნა

ბოლოთი ჭაობიან ალაგს და თავიდან ფეხებამდის ტალახში ამოკვსვარა. მე და ჯარის კაცი გავიქეცით. ზანგი კი წუნარათ, ვითომცა აქ არაფერიყო, იდგა ერთს ალაგას და გაფაციცებით ადევნებდა თვალს კველის მოძრაობას, სიამოვნებისაგან თრთოდა და სტოდა, რომ ამოდენა ნანადირევი თითქმის მის სელში იყო; გვიძახდა, ფიცულობდა, რომ კველს საცაა ღონე გამოელევა და სრულიად ჩვენ გამოკიდებეს არა ჰფიქრობსო. მე ამოვირჩიე ალაგი, საიდანაც არხეინათ სეირის უურება შეემძლო. კველმა ბინა იცვალა, თავი ფოთლებს ამოაფარა და გაუჩნდა. მე კიდევ ვესროლე, მაგრამ ახლა ტყვიამ ძარტო ხაო გაჟეწლა. კველი ისევ შესტა და მიწაზე ზღართან კანდა, საშინელი ძალით დაარტყა ბოლო ჭაობს და დიდ ძალი ტალახი შემოგვასხა. ჩვენ ხელ-მეორეთ ნაპირისკენ გავიქეცით, მაგრამ ზანგმა აქაც შეგვარცხვინა თავისი უშიშრობით და სიმშვიდით. მესამეთ მიუუახლოვდით კველს და ერთბაშათ სამი თოფი ვესროლეთ, ვიღამაც შიგ თავში მოარტყა. გახარებული ზანგი გაექანა ნაგისკენ, ამოიღო თოკი, უნდოდა მოეხა კველისთვის და წყალში ჩაეთრია; მაგრამ ეს ადვილი საქმე არ იყო; კველი თუძცა სესიკვდილოთ იყო დაჭრილი, მაგრამ იკლანკებოდა და ისეთი ძალით ხან დაისვეოდა, ხან გაიძლებოდა, რომ ახლო მისვლა კიდევ საშიში იყო; შეემძლო კაცი მოეკლა. ზანგმა ქამანი გააკეთა და რამდენსამე ცდას შემდეგ ველ-

ზე მოაგდო. სამივემ გავათრიეთ გველი, ჩავაგდეთ წვალ-
 ში და თოკი ნავს ბოლოში გამოვაბით. ვინოვნეთ თუ
 არა იმისთანა ადგილი, საცა ნაპირზე გამოსულა შეიძლე
 ბოდა, კადმოვედით ნავიდან და გველი ერთ ხესთან მი-
 ვათრიეთ. ზანგი ამერა მაშინვე ხეზე. (ცალი წვერი თო-
 კისა ხელში ეჭირა) გამოსდო ტოტს და ორი სხვა ამ-
 ხანაგის დახმარებათ უშველებელი გველი შეაკონწიალა
 ხეზე და თოკი მაგრა შეჭკრა. მერე სისწრაფით მიწაზე
 ჩამოვიდა, კბილებში მჭრელი, წვეტიანი დანა დაიჭირა,
 მოხვია გველს ხელები და ფეხები და შედ, როგორც
 ბომზე, ისე აცოცდა. გველი იკლანკებოდა, მაგრამ ზან-
 გი ამას უურს არ უკდებდა. ის მარდათ ავიდა თავამდის,
 შემოჭრა ტყავი და იქიდან პრობა დაიწყო. მე ზიზღით
 და შიშით ვუუურებდი ამ ველურ საქმეს, რასაკვირველია,
 უჩვევი რომ ვიყავი, იმიტომ. ჩვენ ბავშობიდანვე დამორე-
 ბულნი ვართ ბუნებას. არ ვიცით რა ხდება იქ, არ ვა-
 კვირდებით მის მოვლენაებს და ამის გამო ეველა ქვე-
 მპრომი სასიხლრათ და საშიშრათ მიგვაჩნია: არიან იმის-
 თანა უვიცი, გამოუცდელი ბავშები, რომელნიც ლამაზ,
 უვნებელ ჭიის დანახვაზე ჰკრთებიან და გაჰკვივიან. ამას
 გარდა, ჩვენ ეველა გველი შხამიანი გვეკონია. ბოა კი
 შხამიანი სრულიათაც არ არის. ზანგი უუურებს მას რო-
 გორც ეველა ხსვა ცხოველს. ბავშობიდანვე მას თვალი
 შეუჩვევია, მისთვის ბოა საუკეთესო, უკემრიელესი საჭმე-

ლია; მისი დანახვა ზანკს სასიამოვნო ნადიმს და გემრიელ საჭმელს მოაგონებს. ამიტომ ნურც გაგიკვირდებათ რომ ზანკი ასე მსიარულათ და გულმოდგინეთ ბოას ატყავებდა. ჩვენგან მოკლეული გველი კიდევ ისე დიდი არ იყო — თუძცა სიგძით ოთხი საყენი ისიც იქნებოდა; მისი ტანიდან ორბოცი თუნგი ქონი ამოვიდეთ; ახლა რამდენი გაგვიფუჭდა. ეს ქონი ჯარის ექიმს გაუუკსაზნე; როგორც ის, ისე მისი ავანთყოფნი ჩემი დიდი მადლობელნი იყვნენ; ბოას ქონი ჭრილობისთვის უებარი წამალია. გველს შიგნეულობა გამოვაცხადეთ და კიდევ მოძრაობდა. მე გაკვირვებული ვიყავი ამ სანახავობით, მაგრამ ერთმა ხანძი შესულმა ზანკმა მითხრა, რომ სანამ მსე არ ჩავა, ეკ არ მოკვდება.

არ ვიცი, იქნება ნაცადი ჰქონდა, ან გაეკონა სადმე. ზანკებმა დასჭრეს გველის ხორცი და საჭმელს ამხადებდენ. როგორც ისინი ამბობდენ, ბოას ხორცი სადი და გემრიელიაო. გველის ქერქი რომ არ დამზალიყო, მოვაუარე ნაცარი, მსეზე გავაძრე და ერთ ჩემ მეგობარს გაუუკსაზნე.

კოტე.

(შემდეგი იქნება).

თხა და გეხვარე.

(ეტიოპიიდან გადმოკეთებული).

ეცხვარემ ერთხელ შენიშნა,
 თხა ჩამოცლოდა ფარასა,
 მოსურვებოდა სეირი
 იმ ეშმაკს წვერ-ცანცარასა.

მეცხვარე ბევრსა უძახდა,
 ხელსა უწუობდა სალაბურს,
 მაგრამ თხა, თითქო ჯიბრობ-
 სო

არ ათხოვებდა სრულად ეურს.

ბოლოს მოჰბეზრდა, მოწუინდა,
 მთლათ გული გადაელია,
 და, რომ დასაჯოს რითიმე,
 ქვას წამოაგლო ხელია;

რაც ძალი ჰქონდა, ესროლა,
 რქა მოატყეს პირშია...

შეშინდა, თხასა მუდართ
კოცნა დაუწყო ზირშია:

„ნუ ეტყვი ჩვენსა ბატონსა
და ნუ გამოძჭრი უელსაო,
შენი ძლოცველი ვიქნები—
აწას დროს კახლებ სელსაო!..“

„რა სულელი ხარ,— უთხრა თხამ,—
მე რომ მთხოვ რაღაც შეეღასო:
თუ მე გაფრუდებ რქა მაინც
თითონ უამბობს უვეღასო“..

ზოგისა სულელი ქცევა
მრავალთგან განაცაღია:
ხშირათ ცდილობს ის დაჭყაროს,
რაც რომ დღესავით ცხადია.

ბ. დავითაშვილი.

ბავოს ქორი და თფილისი.

ას აქეთ დიდი ხანია, რაც ჩვენს ქვეუანაში ერთი ძლიერ შესანიშნავი მეფე ცხოვრობდა. ამ მეფეს ვასტანგ კორგასლანს ეძახდნენ. მცხეთა იმ დროს დიდი ქალაქი იყო და ჩვენი მეფეები იქ ცხოვრობდნენ; თფილისის ქალაქის სსენება კი ჯერ არც კი იყო ქვეუანაზე. ის ადგილები, სადაც ახლა თფილისის ქალაქია გაშენებული, უდაბური ტყეებით იყვნენ მოცული, და ამ ტყეებში აუარებელი ნადირი და გარეული ფრინველები იმყოფებოდნენ. ამიტომაც ჩვენი მამინდელი მეფეები ხშირათ დადიოდნენ, თურმე, სანადიროთ თფილისის მიდამოებში.

მეფე ვასტანგ კორგასლანს ნადირობა უყვარდა და, როცა კი მოცალებს ჰქონდა, ხშირათ დაბმანდებოდა სანადიროთ თავისი ქორ-მიძინოებითა და მწვეარ-მეძებრებით. ერთხელ ეს მეფე ნადირობდა, თურმე, იქ, სადაც ახლა თფილისის აბანოები არიან. ამ თფილსა და უდაბური ტყით დაფარულ ადგილს მრავალი ხოხობი და სხვა ფრინველები ეტანებოდა.

მეფე მვენიერ ბედაურზე იჯდა; კარს დიდ-კაცურათ

გამოწობილი ამაღა ერტუა, ხელსე თაფისი საუვარელი დაგეპილი ქორი უჯდა, რომელიც თვალებს აბრიალებდა და სოხობის აფრენას ელოდა. მეფის მონადირენი და მეძებრები ტყეს მოსდებოდენ.

აკერ მოისმა მეძებრების წაწკანი, და ამ დროს აფრინდა მამალი სოხობი. ქორი იმ წამსვე მოძორდა მეფის ხელს, მოისმა ექვნების წკარუნი, ერთი შეინაჲარდა და შემოდან დაეცა გაურენილ სოხობს, მაგრამ ქორიცა და სოხობიც ერთბაშათ სადღაც გაჭქრენ. მონადირეებმა ბევრი ეძებეს, მაგრამ დიდხანს ვერ იპოვეს. ბოლოს ნახეს, რომ სოხობიცა და ქორიც ორივენი ცხელ წყალში ჩავარდნილიყვენ და თითქმის მოხარშულიყვენ.

როცა ეს ამბავი მეფე ვახტანგს მოახსენეს, ის მიბძანდა იმ ადგილს, კარგათ გაძინჯა და დარწმუნდა, რომ იმ ტყეში ძრავალი თფილი წუაროები გამოდიოდენ. თუცა საუვარელი ქორის დაღუპვა ეწუინა, მაგრამ ნაცვლათ გულში გადასწვივითა ტყეების კაკაფვა და იმ ადგილს ქალაქის გაშენება. მართლაც, დიდი ხანი აღარ გასულა მას შემდეგ, რომ მეფე ვახტანგ კორკასლანმა ააშენა აქ ქალაქი და სახელათაც უწოდა თფილისის ქალაქი, ესე იგი, თფილ წუაროებიანი ქალაქი. ასე და ამ ნაირათ გაჩნდა ქვეყანასე ჩვენი ახლანდელი თფილისის ქალაქი, სადაც შემდეგ ჩვენმა მეფეებმა გადაიტანეს მცხეთიდან თავიანთი სამეფო ტახტი.

ჯემს გარფილდის ცხოვრება.

XXVI.

(დასასრული)

რი წლისა და სამი თვის ბრძოლის ველზე გატარებას შემდეგ გარფილდს მოელოდა კიდევ ერთი ახალი წარმატება. ოგიოს ოლქმა, პრეზიდენტ ლინკოლნის სურვილის თანახმად, ახალგაზდა ლენერალი, ხმის უმეტესობით, თავის წარმომადგენელათ ამოირჩია კონგრესში დასასწრებათ და 1863 წ. ქრისტეშობისთვეში გარფილდმა პირველად დაიკავა თავისი ადგილი „თეთრ სახლში“. ეს არის საერო შენობა, სადაც შეერთებულ შტატების ყველა პროვინციების წარმომადგენლები თავს იყრიან და სადაც ცხოვრებს თვით პრეზიდენტი. ამნაირათ, გარფილდი კონგრესის სწდომებშიაც იღებდა მონაწილეობას, სენატორათაც იყო და ლექციებსაც ჰკითხულობდა აირამის ინსტიტუტში იმ თვეებში, როდესაც დეპუტატების კრება დაშლილი იყო. ოგიოს ოლქი 17 წლის განმავლობაში ირჩევდა ჯემს გარფილდს თავის წარმომადგენელათ და მისით ამაყობდა ყოველი მისი თანა მემამულე, ამიტომ გასაკვირველიც არ არი, რომ 1880 წ. რესპუბლიკელების დასმა ერთხმად გარდასწყვიტა, აერჩიათ იგი პალატის წევრათ. როცა მეგობრებმა აცნობეს ეს ამბავი, გარფილდმა თქვა:

— თქვენი ნებაა. თუ კი თქვენ იმ აზრისა ხართ, რომ ეგ საჭიროა, მე წინააღმდეგი არ გავიხდებით.

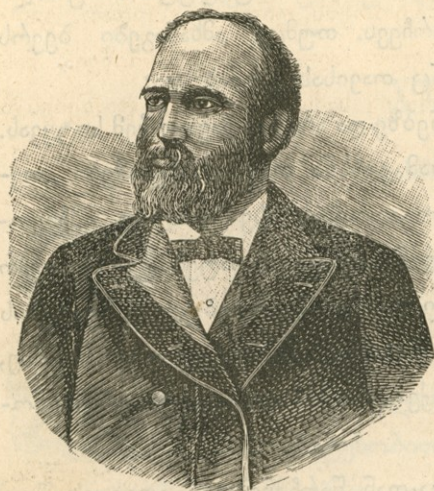
— ჩვენ გესურს არჩევნებზე დაესწროთ და ჩვენთან ერთად კოლუმბუსში წამოხვიდეთ, ეუბნებოდნენ მეგობრები.

— არათრის გულისთვის! ფეხსაც არ გავანძრევ იმ საპატო ადგილის საშოვნელათ. მთელ ჩემ სიცოცხლეში, მხოლოდ ერთხელ ვითხოვე ადგილი ეზოს მცველობისა აირამის ინსტიტუტში. თუ ხალხი მოისურვებს, უიმისოთაც ამომირჩევს. თუმცა ამხანაგები ბევრს ეხვეწენ, ემუდარენ, მაგრამ ის მაინც თავისას გაიძახოდა:

— ეთქვი, რომ არ წავალ არჩევნებზე და არც გადავალ ჩემ სიტყვას. როცა კანონმდებელმა კრებამ გახსნა თავისი სხდომები „ეთორ სახლში“ (ვაშინგტონშია), საზოგადოებას ისე ნათლათ ემჩნეოდა გარფილდის მომხრეობა, რომ დანარჩენ კანდიდატებმა კენჭი აღარ იყარეს და ჯემსი ერთხმათ არჩეულ იქმნა შეერთებულ შტატების სენატორათ. როდესაც გარფილდი წარდგა ამომრჩეველთა წინაშე, ისეთი შესანიშნავი სიტყვა წარმოთქვა, რომ ხალხი აღტაცებაში მოიყვანა.

ამნაირათ, ჩვენი გმირი თან-და-თან წარჩინებულ ადგილს შოულობდა. სულ არ გასულა ხუთი თვე რომ გაიხსნა პრეზიდენტის ადგილი. გარფილდი თვითონ დაესწრო იმ სხდომას, რომელზედაც პრეზიდენტი უნდა ამოერჩიათ. თუმცა ჯერ იმდენათ არ იყო დამსახურებული, რომ უფლება ჰქონოდა პრეზიდენტის ადგილის კანდიდატათ გამოსულიყო, მაგრამ საერთო ყურადღება მაინც მისკენ იყო მიპყრობილი. იტყოდა თუ არა ორიოდ სიტყვას, გაისეირნებდა თუ არა კრების დარბაზში, ყველგან და ყოველ მხრით აღტაცებული ტამის კერა შეხედებოდა ხოლმე. ცხადი იყო, რომ საზოგადოებასა და მის შორის რალაც ძლიერი და მტკიცე კავშირი არსებობდა. არჩევნების დღეს ყველა გრძნობდა, რომ, ერთი ფრიად სახელგანთქმული რესპუბლიკელთაგანი იქნებოდა პრეზიდენტათ არჩეული. უცებ ოგიოს შტატის წარმომადგენელებმა გაშალეს თავიანთი დროშა და შეჯგუფდნ ადელეგებულის და განციფრებულის გარფილდის გარშემო. ხმა შეიდას წარმომადგენელთა და 15 ათას მაყურებელთა შეერთდა და გადაიქცა ერთ მძლავრ და აღტაცებულ ვაშის ძახილათ. დროშები აფრიალდნ, რამდენიმე ორკესტრმა დააკრია-

ლა ერთად პატრიოტული ჰიმნი; „შევერთდეთ მჭიდროდ დროშას გარშემო“. ამავე დროს ქუჩაზე ზარბაზნების გრილიც მოისმა და ყველა მიხედა, რომ ხალხმა იცნო ჯემს გარფილდი შეერთებულ

გარფილდი პრეზიდენტი.

შტატების პრეზიდენტობის ღირსათ. ერმა გვირგვინი დაადგა თავის ერთგულ შვილს და ამას მთელ ქვეყანას სიამაყით ატყობინებდა. ღენერალი გარფილდის პრეზიდენტად არჩევის ამბავმა ელვის უმაღლესად მოიარა მთელი ქვეყანა.

ამნარათ, 1880 წ. 2 გოგობისთვის, გარფილდი შეერთებულ შტატების პრეზიდენტი გახდა და საცხოვრებლად „თეთრ სახლში“ გადავიდა. მოდი და ნუ

გაგიკვირდებათ ამისთანა მოკლე ხანში „ძელურიდან“ თეთრ სახლში გადასახლება.

ჯემს გარფილდმა თავისა ბრწყინვალე ნიჭი პრეზიდენტობის პირველ ოთხ თვეშივე გამოიჩინა. ეს კაცი სწორედ ღირსი იყო იმ პატივისცემისა და თანაგრძნობისა, რომელიც მას მთელმა ერმა დაუმტკიცა. ამისთანა სწავლული და თანაც ახალგაზდა პრეზიდენტი ჯერ არ ჰყოლოდა ამერიკას. თითქმის ნახევარი ნაწილი თავის სიცოცხლისა ამ კაცმა ერის მოთხოვნილებების შესწავლას შესწია; თავის სამშობლოს კანონებს ის უყურებდა, როგორც ხელ-უხლებელ სიწმინდეს. გარფილდის პრეზიდენტობაში, შეერთებული შტატების უცხო სახელმწიფოებთან ვაჭრობა გაცხოველდა. ზანგების თავისუფლებას ახლა კელაფინდელზე უფრო თავგამოდებით იცავდა.

მინისტრების არჩევის დროს, გარფილდი მხოლოდ იმაზე ზრუნავდა, რომ ყოველი საუფროსოსათვის პატიოსანი და მხნე კაცი ეშოვა, რადგან საქმიან მოქანცულ სახელმწიფოს უსათუოდ

მოსვენება ექირებოდა. პატიოსანმა გარფილდმა ბევრი მტერი გაი-
ჩინა მით, რომ წარმომადგენელთა პლატის ერთ წინადადების დამ-
ტკიცებაზე უარი განაცხადა. ამ წინადადებით ყველა სასარგებლო და
თვალსაჩინო ადგილები მარტო სენატორებს უნდა რეგებოდათ. გარ-
ფილდისაგან ამ უარის თქმამ საშინელი აღელვება გამოიწვია. მის
მოწინააღმდეგე დასის მეთაურმა მაშინვე სამსახურს თავი დაანებეს რე
პლატამ თითქმის ერთხმათ ხელახალი არჩევნების დანიშვნა მოით-
ხოვა. აი ამ დროს ერთმა კაცმა, სახელათ გიტომ, პრეზიდენტის-
მოკვლა განიზრახა.

ძნელი ასაწერია ის ამბავი, რაც მოხდა იელისის დილას. შეგ-
ნიერი ტაროსი იყო; ბრწყინვალე მზის სხივები ანათებდნენ თითქო
სადღესასწაულოთ მორთულ-მოკაზმულ დედა-ქალაქს. გარფილდს,
შრომით მოქანცულს, ბავშვივით უხაროდა თავისუფალი დროს მოა-
ხლოვება. გადაწყვეტილი ჰქონდა ენახა ჯერ ცოლი, ლონგ-ბრენჩში,
სადაც ის ხანგრძლივი ავად-მყოფობის შემდეგ იყო წასული, შემ-
დეგ დასწრებოდა უნივერსიტეტში წლიურ აქტს თავის სტუდენტობის
დროის ამხანაგებთან ერთათ და ბოლოს ერთი ორი კვირით სწევო-
და თავის ძვირფას დედას. რამდენი სიამოვნება მოელოდა!

გიტომ ეს ყველაფერი გამოიკითხა, იშოვა რევოლვერი და ორ
იელისს, დილით, ერთი საათით წინ პრეზიდენტის მოსვლამდე, ბალ-
ტიმორის სადკურხედ გაჩნდა. წინდაწინ იქირავა დახურული ეტლი,
რომელშიაც მკვლელობის ჩადენის შემდეგ უნდა შეეფარებინა თავი.
გარფილდი ახილი ეტლით სადგურს მოადგა, ჩამოვიდა და პლატ-
ფორმაზე ნელა მოდიოდა. ბოროტ-მომქმედი კვალ და კვალ აედევნა,
დაუმიზნა რევოლვერი უკნიდან ზურგში და ესროლა. გარფილდი
წაბარბაცდა, მობრუნება მოინდომა, მაგრამ იქვე წაიქცა. იმ წამსვე
რევოლვერი მეორეთ გავარდა. გამოუთქმელი თავზარი დაეცა ყვე-
ლა ამ სცენის დამნახველებს. ხალხმა მკვლელი კინალამ ლუკა-ლუ-
კმა დაგლიჯა. ევონათ პრეზიდენტი იქვე გათავდებოდა, მაგრამ რო-
ცა თეთრ სახლში ფრთხილათ გადიტანეს, ცოლს ბეჯითი მოვლი-

სა და გამოჩენილ ექიმების წყალობით მისმა ძვირფასმა სიცოცხლემ ორი იელისიდან 14 სექტემბრამდე გასტანა. აქაც დამტკიცდა ამ შესამჩნევი კაცის რკინის აგებულება. მიუხედავად საშინელი ტკივილებისა ის სულის სიმხნევებს მაინც არ ჰკარგავდა და ხმა-ამოუღებელივ იტანდა ტანჯვას. აუარება ხალხი გროვდებოდა ყოველ დღე თეთრი სახლის მოედანზე და მოწიწებით გაჩუმებული ელოდა ცნობებს ავადმყოფის მდგომარეობის შესახებ. გულითად თანაგრძნობის გამომხატველი წერილები და დეპეშები მასღიოდა ქალბატონ გარფილდისას ამერიკის და ევროპის ყველა კუთხეებიდან. ის პირები, რომელნიც პრეზიდენტს თავს დასტრიალებდნენ, მუდამ იმასა ცდილობდნენ, რომ როგორმე გაერთოთ იგი. მაგალითად, იცოდნენ რომ ყველილები ძალიან უყვარდა და შეენიერ თაიგულებს უდგამდნენ წინ. არაფერ სამწუხარო ამბებს არ უმხელდნენ, ასე რომ ავადმყოფი ყოველთვის მხოლოდ მშვიდ, ალერსიანათ მომღიმარ სახეებს ხედავდა. თითონ ცოლი მზიარულ ფერას კაბებს იცვამდა, რომ ქმარს მწუხარება არ შეემჩნია. როდესაც ავადმყოფობა ოდნავ შეუმსუბუქდა, ექიმებმა გარფილდს ჰაერის გამოცვლა ურჩიეს. დიდი სიფრთხილით გადაყვანეს ნიუ-ჯერსეიში, რადგანაც ეგონათ — ზღვის სიახლოვე და დედის ნახვა ცოტათი მოაღონიერებს და გულს გაუხალისებსო; გზაზე თითქმის ცოტა უკეთ შეიქნა; მორჩენის იმედიც მიეცათ, მაგრამ შეეზღვეთი წამი ახლოვდებოდა და სწორეთ იმ დროს, როდესაც შეერთებულ შტატების საზოგადოება თავს ინუგეშებდა იმ აზრით, რომ პრეზიდენტი მორჩებაო, მან განუტევა სული. მიცვალებულის გვამი ისევ ვაშინგტონში გადმოიტანეს, სადაც ორი დღის განმავლობაში ურიცხვი ხალხი მოდიოდა სამშობლოსათვის თავდადებულ და პატიოსანი მოღვაწის ცხედრის საამბიარებლათ, შემდეგ წაასვენეს მის სამშობლო ქალაქ კლეველანდში, სადაც 1881 წ. 26 ენკენისთვის, მიაბარეს კიდევ მიწას.

ბატუა.

საკვირველებანი ბუნებისა.

6.

კრუბუთი (La Rafflesia).

ი კიდევ უცნაური მცენარე: არც ღერო აქვს, არც შტო, არც ფოთოლი, — ძარტო ერთი ვვაზილია; უნწიც კი არ აბია ამ ვვაზილს. მოდის ცხელი ქვეყნის კუნძულებზე: სუმატრასა და იავაზე.

მიწაში ამოსვლა არ უუვარს, ხარობს ერთი ვაზით მცენარის (სისუსი) ძირებზე.

სწავლულები ეძახიან მას „რაფლეზია არნოლდის“, მაგრამ მისი ნამდვილი სახელი, მის საკუთარ სამშობლოში, არის კრუბუთი და ჩვენც, რასაკვირველია, ნუ გამოვუცვლით ამ სახელს.

ვვაზილი კრუბუთისა შესდგება ხუთი დიდძონი და ძლიერ ტლანქი ფურცლებიდან. გული ვვაზილისა ამ ფურცლებშუა ჯამივით არის ამოღრმავებული. ფერი აქვს ვვაზილს სისხლივით წითელი. გულში უდგას სიტკბობა ანუ თაფლი.

სიდიდით თითქმის ეველს ევაფილებზე დიდია; წისკვილის ბორბლის ოდენაა.

გულში ერთი კოკა წუხლი ჩაეტევა. ირგვლივ საყენ-ნახევარზე მეტიც გამოვა. თითო მისი კოკორი კაცის თაზზე დიდია.

სილამაზითაც ბევრს ევაფილს მოუცდება იმასთან შედარება. ძალიან ლამაზია, ძალიანაც დიდი, მაგრამ ერთი უბედურობა სჭირს ამ ევაფილს—უარს, როგორც დამპალი ლეში.

ისეთი მძლავრი სუნი უდის მმოვრისა, რომ კაცი სიასლოვეს ვერ მიეკარება: უფრთხის მას ფრინველი, გაურბინ ცხოველები, ვერაფერ იტანს მის სიასლოვეს.

მაგრამ არა! ნურც ისე დაობლებული გეგონებათ მერალი კრუბუთი. იმასაცა ჭეავს თავისი მოტრფიალენი, თავისი მოუვარენი, მოთაუვანენი.

გაგიგონიათ, რომ არის ისეთი მწერი, რომელიც მარტო მმოვრისა და სიმერალეს ეტანება? აი ამისთანა მწერები არიან კრუბუთის ერთგული მოტრფიალენი. მათ თვის მისი მერალი სიტკოება—წუარობა უკვდავებისა. მათი წეტარება, მათი სამოთხე კრუბუთია.

ლალო აღნიაშვილი.

უსაქმურები.

მრი უსაქმური კაცი დანაძლევედენ: ვინც ჩვენში
 ორი საათის განმავლობაში ჰირს არ გააღებს
 სანაძლეო მას ერგოსო. გავიდენ მინდვრათ, და-
 სდენ და გაუჩდენ. ერთ მათგანს დაამთქნარა და ჰირი
 უსომოთ გააღო. მეორემ საჩქაროთ წამოიძახა: — სანაძლეო
 მე მერგებოა!.. — არა... არ გერგებოა, დასძინა ჰირველმა
 და შეექნათ კამათობა. ამ ლაპარაკსე მიესწროთ მესამე,
 მათივე მეზობელი ბ რა გაიგო მიხეზი ჩხუბისა, შემდე-
 გი სამართალი გაუჩინა: ამ საქმეში ორივენი მტუენი
 ხართ. ერთმა თუ დაამთქნარა, მეორეს ვადის გასვლამდე
 ხმა არ უნდა ამოეღო. ჰირობა ორივეს დაგირღვევიათ.
 კანონით თქვენი სანაძლეო მე მერგებოა, — სუძრობით და-
 ამატა მოსამართლემ და მშვიდობიანათ დაათავა მათი კა-
 მათობა.

კოტე გვარამაძე.

აქლემი და კოხაკი.

„ქილილა და დამანიდან“.

არაფანში მუოფ აქლემს უკან თავისი კოხაკი მის-
 დევდა. რა კოხაკი სიარულისაგან მოიქნცა, ტირი-

ლით და წუხილით დედას დაუძახა: „შე უწეალო და შე-
უბრალებელო, იმდენი მანც მოიცადე, სული მოვიბრუ-
ნო და დაღალულობისაგან მცირედ შევისვენო“. დედამ
უთხრა: „შე ბრძაო, არა ხედავ, ავშრის თოკი სხვას ხელ-
თა აქვს? ჩემ ნებაზე რომ ვიყო, ჩემ ზურგს ტვირთისაგან
და შენ ფეხთ სვლისაგან მოვარჩენდიო“.

ო რ ი ბ ა ვ შ ი .

(ბ. ვაშაძისაგან რუსულიდან ნათარგმნი.)

შერთმა მათგანმა, რომელიც უმცროსი იყო, უცაბედათ
ფეხი წამოჭკრა ფიხსს, დაეცა და დაიკაწრა ჰირის-
სასე. ამხანაგმა დაუწყო დაცინვა:

— „არა გრცხვენია, შე კაი კაცო, ეგ ფიხსი რა არი,
რომ მაგან წაგაქცია. მე ძელიც რომ დამხვედროდა კხა-
სე არას დროს არ წავიქცევოდიო!“

გათათავეს-რა ჰანტის მოკრეფა, ბავშვები წამოვიდნენ ში-
ნისკენ, მინდვრათ, სწორ კხასე მოდიოდნენ, იმათ ახლოს
ბალახებიდან უეცრათ გამოხტა შავი დიდი ძაღლი და და-
უწყო ემაწვილებს ეეფა. ბავშვებმა შიშით მოჭკურცხლეს,
დამცინავი ბავში სირბილში წაიქცა, ცხვირიდან სისხლი
წავარდა და მობოჭილი ჰანტა დაეფანტა.

— შენ რომ დამცინოდი ფიხსმა როგორ წაგაქციაო, ნი-
შნის მოკებით უთხრა უმცროსმა თავის ამხანაგს, — შენ
თითონ ჩემზე უფრო დიდი ხარ და სწორ აკილსე კი
კაიძხლართე. ეგეც შენი ძელი! აბა კვლავაც დამცინეო.

აკრისტისი.

(წარმოდგენილი მ. ლელაშვილისაგან).

ჯვარცმულსა მტრისგან საქართველოსა,
 ეწვია სტუმრათ ღეთისგან წყეული;
 ლამობდა ქართველთ განადგურებას
 ადამიანთა ხოცვას ჩეეული.
 ლახვედა ფეხ-ქვეშ სარწმუნოებას
 ესრეთ გეჩაგრავდა ჩვენ შორეული;
 დიდსა სიონსა იგი ანგრევდა,
 და სწვამდა ხატებს ბრაზ-მორეული.
 იძლია ბოლოს ჩვენის მეფისგან
 ნახეს მრავალთა ის გაქცეული...
 ის მოჰკლა ერთმა ქართველმა მწყემსა;
 აყროლდა მინდვრათ მისი სხეული.

კამოცანა.

(წარმოდგენილი ეფრემ მარჯანიძისაგან).

ერთი რამ უცხო საჭვრეტი მას უდის უცხო სუნია,
 ფერი მიუგავს ლალებსა, ყვითელ იაგუნდს გულია,
 ზურმუხტის ფერი ფურცელი მას გარეშემო უვლია
 —
 გაგასუქე, გაგალაღე, რქანი დიდი გამოგაბი.
 კვირა ძალი შემოვიდა კული ვედარ გამოგაბი.

რეზუსი

ტ ,   ს ¹/₁₂ წლისა,

ის ,

დათესილი ჭურჭი.

რე , ,

შეკლბე ქშაკი პინკუტვი.

  , 100, ¹/₁₂ წლისა, ის

 ,

ანდასები

ანდასები.

(წარმოდგენილი ვინე მესხ. კ. გვარამაძისაგან).

უარშიო შეილი მშობელთაც ნუ გაზღიარ.

პატივს ნურც მოითხოვ, ნურც დაითხოვო.

ტრაზახობა უგვანი კაცის საქმეაო.

ჩქარა გამოსათქმელი.

ეს კაპიტან პრაენიკი, შენ თუ არ გეკაპიტან პრაენიკება,
მე რატომ აღარ მეკაპიტან მეპრაენიკება.

აწითქეტიკული გამოცხანა.

(წარმოდგენილი თ. კანდელაკისაგან).

ტრედის გუნდს წინ შემოაზნდა ერთი ტრედი ზ მიესალმა: „გამარ-
ჯობათ ასო ტრედლო“ — გაგიმარჯოსო, მიუგო გუნდმა: მაგრამ ჩვენ
ასი კი არა, ამდენი და ამდენი ვართ; კიდევ ერთი იმდენი, ნახევარ-
ი იმდენი და მეოთხედი იმდენი, რომ მოგვემატოს და შენც რომ
ჩვენი იყვე, მაშინ ასი ვიქნებოდითო. აბა გამოიცანით რამდენი
ტრედი იყო გუნდში?

№ V გამოცანებისა.

შარადა: ბოლი, ობოლი, ლობიო, ობი.

ღ	ა	ვ
	ი	

სიტყვების ამოცანა:

თ	გ	უ	რ	ა
		მ		
ი	შ	ვ	ი	ლ
		ი		

ჭედაჭტოტ-გამომტეპელი ან. თუქანიშვილი-წერეთლის.

საქმწვილო ნახატებიანი ეუზნალი

„ჭეჭილი“

წალიწალი მერვე

გამოვა 1897 წელს თვეში ერთხელ იმავე პროგრამით, როგორც აქამდის.

ეურნალოში მონაწილეობის მიღება ალგეითქვეს ყველა ჩვენში საუკეთესო მწერლებმა.

ეურნალი „ჯეჯილი“ თფილისში დატარებით ღირს—4 მან. ტფილისს გარეშე გაგზავნით 5 მან.

ცალკე ნომრის ფასი თფილისში არის 50 კაპ.

ხელისმოწერა შეიძლება მხოლოდ წლით და ნახევარი წლით.

ხელისმოწერა მიიღება:

1) თბილისში—„წერა-კითხვის საზოგადოების“ კანცელარიაში (Дворцовая ул., д. Зем. Банка № 102), „ქართულ სახალხო სამკითხველოში (д. зем. банка № 32) და თვით „ჯეჯილის“ რედაქციაში (Артиллер. ул. д. Тамамшева, возлѣ кадетскаго корпуса).

2) ქუთაისში—მ. ბეჟანეიშვილთან,

3) გორში—არ. კალანდაძესთან.

4) ბათუმში—მ. ნიკოლაძის სააგენტოში.

5) სიღნაღში—ივან. ქიტიაშვილთან.

6) საჩხერაში—შარამან ჩხეიძესთან.

7) ელისავეტოპოლში: ა. მიქაბერიძესთან.

8) თიონეთში—ივ. ჩიბალაიშვილთან.

9) ყვირილაში—არაბიძის წიგნის მაღაზიაში.

10) ფოთში—ი. ქობრიძესთან.

ფოსტის ადრესი: *Во Тифлисе, во редакцію грузинскаго дѣтскаго журнала „Джеджили“.*

რედაქტორ-გამომცემელი ან. თუშანიშვილი-წერეთლის